

24 Löpande intäkter och utgifter

24.1 Beskattning av fastigheter

Sammanfattning

Fastighet är antingen privatbostadsfastighet eller näringsfastighet.

Hos fysiska personer och dödsbon hänförs kapitalvinst vid avyttring av fastigheter samt löpande beskattning av privatbostadsfastighet till inkomstslaget kapital. Löpande beskattning av näringsfastighet hänförs till inkomstslaget näringsverksamhet.

Fastighetsskatt tas ut med viss procent per år av taxeringsvärdet på småhus, privatbostäder i utlandet och hyreshus m.m.

24.1.1 Fastighetsbegreppet i skattesammanhang

Vad som ska betecknas som fastighet och ingå i denna har betydelse vid beräkning av kapitalvinst och ev. återföring i samband med avyttring och när det gäller näringsfastighet vid avskrivning för värdeminskning.

Det fastighetsbegrepp som används i skattesammanhang framgår av 2 kap 6 § IL och omfattar;

- civilrättens definition på fast egendom. Dessa bestämmelser återfinns i JB,
- byggnad på annans mark (hit hör t.ex. sommarstugor som har uppförts på arrenderad eller hyrd mark),
- tomträtt,
- rättighet till vattenkraft och
- strömfall.

Det kan påpekas att hänvisningen till jordabalkens bestämmelser inte innebär att tillbehören (se nedan) måste omfattas av jordabalkens regler och alltså finnas i Sverige, utan bara är till för att beskriva tillbehörens karaktär (prop. 1999/2000:2 s. 25).

Marken	Fast egendom är jord. Denna är indelad i fastigheter. Till fastighet hör allmänna fastighetstillbehör, byggnadstillbehör och industritillbehör.
Allmänna fastighetstillbehör	Allmänna fastighetstillbehör är t.ex. byggnad, ledning, stängsel och annan anläggning som anbragts i eller ovan jord för stadigvarande bruk
Byggnadstillbehör	Beträffande byggnadstillbehör gäller att till byggnad hör fast inredning och annat varmed byggnaden blivit försedd, om det är ägnat till stadigvarande bruk för byggnaden eller del av denna, såsom fast avbalkning, hiss, ledstång, ledning för vatten, värme, ljus eller annat med kranar, kontakter och annan sådan utrustning, värmepanna, element till värmeledning, kamin, kakelugn, innanfönster, markis, brandredskap, civilförsvarsmateriel och nyckel. Därtill hör i regel till byggnad även såvitt angår: – bostad: badkar och annan sanitetsanläggning, spis, värmeskåp och kylskåp samt maskin för tvätt eller mangling, – butikslokal: hylla, disk och skyltfönsteranordning, – samlingslokal: estrad och sittplatsanordning, – ekonomibyggnad till jordbruk: anordning för utfordring av djur och anläggning för maskinmjölkning och – fabrikslokal: kylsystem och fläktmaskineri (2 kap. 2 § 1 och 2 st. JB). Reservdel och dubblett till föremål som angetts hör ej till byggnaden (2 kap. 2 § 3 st. JB).
Industritillbehör	Reglerna om industritillbehör finns i 2 kap. 3 § JB. Där stadgas att till fastighet som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet hör, utöver tidigare nämnd egendom, också industritillbehör, dvs. maskin och annan utrustning som tillförts fastigheten för att användas i verksamheten huvudsakligen på denna. Till industritillbehör hänförs exempelvis maskiner inom verkstadsindustri, grafisk industri och textilindustri, där det förutsätts att maskinerna ryms inom ramen för ordinära industribyggnader. Fordon, kontorsutrustning och handverktyg hör dock inte till fastigheten. I motsats till allmänna fastighetstillbehör och byggnadstillbehör ingår inte värdet av industritillbehör i taxeringsvärdet.
Gränsdragningsproblem	Beträffande gränsdragningen mellan byggnadstillbehör och industritillbehör har RSV lämnat anvisningar som finns intagna i handboken för fastighetstaxering 2003, avsnitt 1.2.

Beträffande fastighetsbegreppet vid utlandsfastigheter, se handledning för internationell beskattning.

24.1.2 Privatbostadsfastighet eller Näringsfastighet?

2 kap. FTL

2 kap. 8-14 §§ IL

prop. 1989/90:110 s. 449-502, 645, 657-658, SkU30

SOU 1989:33 del I s. 143-145, del II s. 55-58, 87-88

prop. 1990/91:54 s. 188-192, SkU10

prop. 1999/2000:2 del 2 s. 26f

24.1.2.1 Begreppsdefinitioner

Vid inkomstbeskattningen klassificeras en fastighet antingen som privatbostadsfastighet eller som näringsfastighet. Vad som kan klassificeras som privatbostadsfastighet framgår av 2 kap. 13 § IL och avsnitt 5.8.

Av 14 § framgår att alla fastigheter som inte uppfyller kraven på privatbostadsfastighet är näringsfastighet, se avsnitt 5.9.

Två förutsättningar ska vara uppfyllda för att en fastighet ska klassificeras som privatbostadsfastighet.

1. Det ska vara fråga om ett småhus och/eller tomtmark. För småhus på lantbruksenhet gäller dessutom att en tredje förutsättning måste vara uppfylld, se nedan vid kantrubrik ”Småhus på lantbruksenhet”.
2. Småhuset ska vara en privatbostad. För att tomtmark ska utgöra privatbostadsfastighet ska avsikten vara att marken ska bebyggas med privatbostad, se avsnitt 27.2.5.

Klassificeringen måste göras i två steg. Först måste fastställas om det är frågan om ett småhus och/eller tomtmark. Därefter görs bedömningen om småhuset är en privatbostad eller, för tomtmark, om marken ska bebyggas med privatbostad.

Steg 1

Hur ska begreppet småhus definieras?

Småhus

Enligt 2 kap. 15 § IL har begreppen småhus, småhusenhet och lantbruksenhet samma innebörd som i FTL.

Fastighets- taxeringslagen

Vid fastighetstaxeringen indelas byggnader i byggnadstyper och mark i ägoslag.

Av reglerna i 2 kap. 3 § FTL framgår att varje byggnad ska indelas för sig och i den byggnadstyp som byggnaden med hänsyn till sitt ändamål till övervägande del är inrättad för eller det sätt som den till övervägande del används på. Undantag görs för vissa mindre byggnader som ligger i anslutning till ett småhus eller ett hyreshus. Det slag av byggnader som undantaget avser är sådan vilka på grund av sin funktion lika gärna skulle kunnat vara inrymda i småhuset eller hyreshuset.

Småhus är byggnad som är inrättad till bostad åt en eller två familjer. Sådant komplementhus till ett småhus som garage, förråd och annan mindre byggnad indelas inte som särskild byggnad om de finns på samma tomt som ett småhus (2 kap. 2 § FTL och avsnitt 5.10).

Småhusenhet	Småhus och tomtmark för småhus samt exploateringsmark för småhusbebyggelse betecknas som småhusenheter.
Småhus på lantbruksenhet	Småhus på lantbruksenhet kan även bestå av byggnad som är inrättad till bostad åt högst 10 familjer. Endast sådana småhus på lantbruksenhet som är inrättade till bostad åt en eller två familjer kan dock klassificeras som privatbostadsfastighet (2 kap. 9 § IL).
Småhus på annans mark	Även småhus på annans mark, t.ex. arrenderad mark, kan klassificeras som privatbostadsfastighet.
Bostadshus i utlandet	Även småhus på annans mark, t.ex. arrenderad mark, kan klassificeras som privatbostadsfastighet. Bostadshus i utlandet kan klassificeras som privatbostadsfastighet om byggnaden är av den karaktären att den utgör ett småhus. Ett sådant småhus i utlandet som motsvarar ett småhus på en lantbruksenhet kan dock inte klassificeras som privatbostad (2 kap. 9 § IL).
Faktisk beskaffenhet	Det är den faktiska beskaffenheten som bestämmer beskattningsnaturen vid inkomsttaxeringen. Har en byggnad som enligt FTL inte är taxerad som småhus disponerats om och inrättats som bostad åt en eller två familjer ska den vid inkomsttaxeringen behandlas som småhus redan vid ingången av det år som omdisponeringen gjorts.
Varje byggnad för sig	Flera småhus och tomtmark till småhus förs ofta samman till en taxeringsenhet, småhusenhet, vid fastighetstaxeringen. Vid klassificeringen näringsfastighet/privatbostadsfastighet måste emellertid varje byggnad på fastigheten bedömas för sig. Med byggnad menas då inte sådana komplementhus som omnämnts ovan.

Exempel 1

A äger en herrgårdsbyggnad med en fristående flygelbyggnad. Han bor själv i huvudbyggnaden som är en en-

familjsbostad och hyr ut flygelbyggnaden som också är en enfamiljsbyggnad, som bostad åt utomstående. A har inte för avsikt att använda flygelbyggnaden som bostad åt sig själv eller åt närstående.

Privatbostad eller näringsfastighet?

Här är fråga om två byggnader. Huvudbyggnaden ska betecknas som privatbostadsfastighet eftersom den är ett småhus som helt bebos av ägaren. Flygelbyggnaden är däremot näringsfastighet eftersom ägaren eller närstående till ägaren inte bor eller har för avsikt att bo där.

Exempel 2

B äger en småhusfastighet på vilken det finns en fristående garagebyggnad. B bor i småhuset men använder hela garaget i oförändrat skick som lager för sin näringsverksamhet. Dessutom använder han stora delar av huset för näringsverksamheten.

Garaget är en komplementbyggnad till småhuset och ska därför inte klassificeras för sig. Garagets yta och de delar av småhuset som används för näringsverksamheten räknas samman och jämförs med bostadsdelen av småhuset. Hela fastigheten bedöms som privat- bostadsfastighet eller näringsfastighet enligt steg 2 nedan.

Steg 2

Är det fråga om ett småhus och/eller tomtmark till småhus kommer nästa steg i bedömningsprocessen.

Är förutsättning nr 2 uppfylld, dvs. är småhuset en privatbostad eller, när det gäller tomtmark, ska marken bebyggas med privatbostad? I 2 kap. 8 § IL definieras begreppet privatbostad.

**Vad är en
privatbostad?**

Det finns två slag av småhus som kan klassificeras som privatbostad; enfamiljshus och tvåfamiljshus. Vid bedömningen av om det är fråga om privatbostad eller inte är användningssättet eller tänkt användningssätt avgörande.

Enfamiljshus

Om enfamiljshus används till övervägande del för permanent eller fritidsboende av ägaren eller närstående så är det en privatbostad och småhuset ska klassificeras som privatbostadsfastighet. Med begreppet övervägande del avses att huset används för bostadsändamål för ägaren eller närstående till mer än 50 %. Uttrycket övervägande del avser byggnadens totala yta, dvs. bostadsyta och biutor. Används byggnaden till lika stora delar för bostadsändamål och annat ändamål än som bostad blir den näringsfastighet.

Tvåfamiljshus

För tvåfamiljshus gäller att huset ska användas till väsentlig del för permanent- eller fritidsboende av ägaren eller honom närstående. Med begreppet väsentlig del avses att kravet på nyttjandegrad är uppfyllt om fastigheten används till 40 % för ägarens eller dennes närståendes permanent- eller fritidsboende (prop. 1990/91:54 s. 192). Uttrycket väsentlig del avser byggnadens totala yta.

Vad nu sagts tar uteslutande sikte på blandad användning i rummet (av ytan). Vid blandad användning i tiden, t.ex. när ett fritidshus regelbundet hyrs ut till utomstående under betydande delar av året, torde klassificeringsreglerna innebära att om ägaren över huvud avser att använda huset som bostad för egen del eller åt närstående är det en privatbostad för honom. Det finns inget krav att det egna användandet måste omfatta viss minsta tidsrymd.

Närstående

Närståendekretsen består av samma fysiska personer som enligt reglerna för fåmansföretag och fåmansägda handelsbolag (2 kap. 22 § IL). Kretsen utgörs av föräldrar, far- och morföräldrar, make, avkomling eller avkomlings make, syskon eller syskons make eller avkomling. Med avkomling avses också styvbarn och fosterbarn. Dödsbo vari den skattskyldige eller någon av nämnda personer är delägare omnämns också i sistnämnda lagrum, men kan inte med det undantag som behandlas nedan, göra bostaden till en privatbostad eftersom dödsbo är en juridisk person (prop. 1989/90:110 s. 502).

Andra än de nu nämnda, t.ex. sambor eller svärföräldrar, räknas inte som närstående. Däremot jämställs enligt vanliga inkomstskatteregler sambo med make om parterna har eller har haft barn eller tidigare varit gifta med varandra (2 kap. 20 § IL).

Avsett att användas

Som privatbostad räknas även småhus som är avsett att användas som ägarens eller närståendes permanent- eller fritidsbostad. Se avsnitt 5.7

Dödsbon

I fråga om bostad som ingår i dödsbo gäller bestämmelserna i 2 kap. 12 §. Se även 4 kap. IL.

Juridiska personer kan inte inneha privatbostad. Ett undantag gäller dock för dödsbo. Ett småhus som var privatbostad för innehavaren kan förbli privatbostad till utgången av tredje kalenderåret efter dödsåret trots att dödsboet är en juridisk person. Privatbostadskriteriet är i detta fall uppfyllt om egendomen under ovan nämnda tid är av sådant slag att den kan vara privatbostad. Med detta villkor avses att bostaden inte får omdisponeras så att den ej längre är av sådant slag att den skulle kunna klassificeras som privatbostad. Något villkor att den som nyttjar bostaden använder

den som bostad finns inte (prop. 1999/2000:2, del 2 s. 29f.).

"Slottsregeln"

Om det på en lantbruksenhet finns småhus som är minst 400 kvm stort och som har ett nybyggnadsår före 1930, ska huset på ägarens begäran räknas som näringsfastighet (2 kap. 9 § 3 st. IL).

24.1.2.2 Gränsdragningar

**Bedömnings-
tidpunkten**

Bedömningen av om en bostad ska räknas som privatbostad eller som ingående i näringsverksamhet ska för varje kalenderår göras vid kalenderårets utgång. Har bostaden överlåtits under kalenderåret, görs för överlåtarens del bedömningen i stället på överlåtel-sedagen. Detta gäller såväl överlåtelser genom avyttring som äganderättsövergångar på annat sätt, t ex genom arv eller gåva. (2 kap. 10 § IL).

Om en fysisk person eller ett dödsbo tillämpar brutet räkenskaps-år för näringsverksamhet, vilket efter dispens undantagsvis kan förekomma, kan således en bostad komma att ingå i näringsverk-samheten för den del av räkenskapsåret som hänför sig till ett visst kalenderår men inte för den del av räkenskapsåret som hän-för sig till det närmast föregående eller följande kalenderåret (prop. 1989/90:110 s. 645).

Omklassificering

En fastighets karaktär som privatbostadsfastighet eller närings-fastighet ska prövas varje år. Föreligger vid prövningstillfället förändringar i förhållandena ska omklassificering göras. Från denna princip finns undantag, se kantrubrik "Tröghetsregeln".

Tröghetsregeln

För privatbostadsfastighet som i samma ägares hand eller efter benefik överlåtelse skulle ha övergått till att bli näringsfastighet finns en tröghetsregel. Denna innebär en tvåårig övergångsperiod under vilken fastigheten har kvar sin karaktär av privatbostads-fastighet trots att förutsättningar föreligger att klassificera den som näringsfastighet vid utgången av kalenderåret. Syftet med regeln är att ägarna under denna tvååriga rådrumstid ska kunna ordna sina förhållanden eller ha övervägt bestående förändringar i sitt sätt att nyttja bostadsbyggnaden så att omklassificering inte ska ske (2 kap. 11 § IL).

I prop. 1990/91:54 s. 190 anför:

"Har under kalenderår 1 omständighet inträffat, exempel-vis avflyttning, och föreligger i princip förutsättningar vid utgången av det året för att räkna bostaden som näringsfas-tighet, görs ingen sådan omklassificering vid utgången av detta kalenderår och ej heller vid utgången av kalenderår 2 om förhållandena då är liknande. Först vid utgången av ka-lenderår 3 tas slutlig ställning till om förhållandena fort-

farande påkallar en omklassificering. Det uppställs inget krav om att det ska vara exakt samma förhållanden utan det bör vara tillräckligt att skäl då också föreligger för omklassificering. Skulle en omklassificering då beslutas får den verkan från början av kalenderår 3. Rådnummet för ägaren har emellertid varat under minst två år. En försäljning under kalenderår 3 under pågående rådnumstid innebär inte att bostaden ska anses som näringsfastighet för ägaren under den del av kalenderår 3 som löper fram till försäljningen."

Tröghetsregeln innebär alltså att fastigheten, om inte ägaren önskar annat (se nedan) förblir privatbostadsfastighet högst intill utgången av andra året efter det att förutsättningarna för att klassificera den som privatbostadsfastighet egentligen upphörde.

Ej tvingande

Tröghetsregeln är inte tvingande. I de fall ägaren av fastigheten önskar att fastigheten ska klassificeras om, och skäl för detta föreligger, ska omklassificeringen göras.

Exempel

A äger och bor i ett småhus. Den 1 juli år 2000 flyttar han därifrån och hyr ut det till någon som inte är närstående till honom. Vid 2001 och 2002 års taxeringen ska småhuset klassificeras som privatbostadsfastighet om inte A begär omklassificering. Först vid 2003 års taxering görs bedömning av om omklassificering ska göras med hänsyn till förhållandena vid utgången av år 2002. Om A säljer huset senast den 31 december år 2002 räknas småhuset som privatbostadsfastighet vid försäljningstillfället.

Tomtmark

Tröghetsregeln kan i princip vara tillämplig på obebyggd tomtmark, se 2 kap. 13 § 2 st. IL samt avsnitt 27.2.5.

Avskattning/-karaktärsskifte från näringsfastighet

När en näringsfastighet i samme ägares hand byter karaktär till privatbostadsfastighet ska återföring göras av värdeminskningsavdrag och vissa värdehöjande reparationer. Observera att för dessa situationer gäller inte någon tröghetsregel liknande den som finns när privatbostadsfastighet övergår till att bli näringsfastighet. För en näringsfastighet gäller att karaktärsskifte sker för samma beskattningsår som det under vilket skäl för omklassificering föreligger.

När ska avsikten bedömas?

Av förarbetena framgår att avsikten har betydelse endast när det gäller fastighet som används som näringsfastighet vid bedömningstidpunkten. Ett småhus som används som privatbostad vid bedömningstidpunkten ska alltså alltid klassificeras som privatbostadsfastighet, oavsett om avsikten är att det ska användas för annat ändamål i en framtid.

I prop. 1989/90:110 s. 645 och prop. 1990/91:54 s. 191 nämns fallet att en fastighet som används som en näringsfastighet är avsedd att användas som privatbostad i framtiden. I prop. 1990/91:54 s. 190 kommenteras omklassificering av fastighet. Här behandlas främst situationen att en fastighet som tidigare varit privatbostadsfastighet övergått till att bli näringsfastighet under beskattningsåret.

Utifrån dessa skrivningar kan konstateras att avsikten med användningen av ett småhus ska vägas in i bedömningen i två fall:

1. För småhus som används som näringsfastighet vid bedömningstidpunkten och som tidigare varit privatbostadsfastighet och där tvåårsfristen enligt tröghetsregeln gått ut.
2. För småhus som används som näringsfastighet vid bedömningstidpunkten och som även tidigare varit näringsfastighet.

Hur ska avsikten bedömas?

Av prop. 1989/90:110 s. 500 och 645 samt prop. 1990/91:54 s. 189-191 framgår att omständigheterna i det enskilda fallet får avgöra om en bostad ska räknas som privatbostad eller ej. Den omständigheten att bostaden varit uthyrd eller stått tom under en längre tid hindrar inte att den kan avses vara privatbostad. Det avgörande är om ägaren eller närstående i ett sådant fall har för avsikt att använda bostaden för permanent- eller fritidsboende. Det räcker inte med enbart ett påstående av ägaren om vilken avsikten är. Det måste också framgå, t.ex. av ägarens familje-, tjänste- eller andra förhållanden, att bostaden inom överskådlig tid kommer att bebos av ägaren eller av någon närstående till ägaren. Det är t.ex. inte tillräckligt om ägaren uppger att avsikten är att hans yngre barn ska flytta in i bostaden i vuxen ålder.

I prop. 1990/91:54 s. 189 ges exempel på situationer som inte bör innebära att ett småhus klassificeras som näringsfastighet;

- för diplomater och personer som tjänstgör på annan ort och som använder bostaden vid semestrar och tillfälliga besök samt kommer att använda den vid återkomsten till Sverige och
- då ägaren p.g.a. tvingande omständigheter inte kan bebo sin permanentbostad, t.ex. vid långvarig sjukhusvistelse.

Överskådlig tid

Vad som kan anses som överskådlig tid måste bedömas från fall till fall. Generellt kan sägas att ju längre tid det är fråga om desto starkare blir kraven att ägaren tydligt visar sin avsikt. Normalt bör enligt SKV:s uppfattning inte längre tid än de närmast kommande tre åren anses som överskådlig. Vid tvingande omständigheter eller vid tjänstgöring på annan ort kan dock överskådlig tid bli avsevärt längre.

24.1.2.3 Inkomstskattemässig klyvning

Uppdelningen mellan privatbostadsfastighet och näringsfastighet leder i vissa fall till att fastighet måste klyvas vid inkomstbeskattningen.

Lantbruksenhet

Denna uppdelning av en fastighets olika byggnader torde vara vanligast på lantbruksenhet.

Mangårdsbyggnad med tillhörande tomtmark på lantbruksenhet utgör privatbostadsfastighet om den till övervägande del bebos eller är avsedd att bebos av ägaren eller närstående och ska vid löpande beskattning beskattas i inkomstslaget kapital. Övrig del av lantbruksenheten, övrig mark och ekonomibyggnader, är näringsfastighet och beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet.

En konsekvens av en sådan klyvning är att avdrag för reparationer, underhåll och övriga löpande utgifter, samt värdeminskning inte medges för den del av lantbruksenheten som är privatbostadsfastighet. Något förmånsvärde av bostad ska å andra sidan inte redovisas. Den del av ev. skuldräntor som belöper på privatbostadsfastigheten ska dras av i inkomstslaget kapital.

Industrienhet

Fastighet som vid fastighetstaxeringen uppdelats eller rätteligen skulle uppdelats i t.ex. småhusenhet och industrienhet måste också, under förutsättning att småhuset är en privatbostad, klyvas vid inkomstbeskattningen.

Flera beskattningsnaturer

Andelar av en och samma fastighet torde även kunna klassificeras som näringsfastighet i en delägars hand dock som privatbostadsfastighet i annan ägares hand.

Exempel

Makarna A äger vardera hälften av en jordbruksfastighet på vilken mangårdsbyggnaden är uthyrd till herr A:s föräldrar. Makarna har inte för avsikt att själva bosätta sig på fastigheten.

För herr A är mangårdsbyggnaden med tillhörande tomtmark privatbostadsfastighet. För fru A däremot är den näringsfastighet eftersom svärföräldrarna inte ingår i närståendekretsen.

24.1.3 Löpande beskattning av privatbostadsfastighet

41 kap. 1 § IL
42 kap. 1 § och 26-32 §§ IL
prop. 1989/90:110 s. 502-503, 512-513, 699-700, SkU30
SOU 1989:33 del I s. 146-148, del II s. 55-62, 64-68
prop. 1999/2000:2 del 2 s. 503-507

24.1.3.1 Intäkter

	Intäkter från innehav av privatbostadsfastighet hänförs vid den löpande beskattningen till inkomstslaget kapital (41 kap. 1 § IL).
Förmånsvärde	Till skillnad från vad som gäller för näringsfastighet beräknas inte något förmånsvärde för ägarens eget brukande (42 kap. 1 § IL). Inte heller närståendes brukande ska föranleda någon förmånsbeskattning (prop. 1989/90:110 s. 700). Som eget brukande räknas också när ägaren utan krav på motprestation låter annan använda fastigheten.
Hysesintäkter m.m.	Intäkter av privatbostadsfastighet kan härröra från uthyrning och från försäljning av alster och dylikt. Detta innebär att intäkt av uthyrning till stadigvarande bostad eller för enstaka försäljning av skog från en villafastighet ska beskattas.
Privatbostadsfastighet i utlandet	Samma regler gäller för privatbostadsfastigheter i utlandet (prop. 1989/90:110 s. 700). Även den som inte bor i Sverige är skattskyldig för uthyrning av privatbostad som är belägen här i riket. Se handledning för internationell beskattning.
Vad är hyra?	I prop. 1989/90:110 s. 513 anförs att det inte ska anses som hyra om en hyresgäst åtar sig att svara för sin egen elförbrukning, telefon eller annat som har ett omedelbart samband med det egna boendet. En vanligt förekommande fråga är om ersättning för uppvärmningskostnader utgör skattepliktig intäkt för uthyraren. SKV:s uppfattning är att uttalandet i propositionen ska tolkas på nedanstående sätt. För att elförbrukning etc. inte ska anses ingå i hyran torde krävas att betalningen sker direkt till den som tillhandahåller el, olja etc. I de fall där del av en privatbostadsfastighet uthyres torde detta förutsätta att det finns en särskild mätare för hyresgästens förbrukning. Om t.ex. vid uthyrning av ett rum i en villa eller ena bostaden i ett tvåfamiljshus hyresgästen betalar för sin beräknade andel av en gemensam el- eller oljeförbrukning, utgör ersättningen hyra för värden och är som sådan skattepliktig för honom.

Åtar sig hyresgästen att utföra arbeten på fastigheten eller i lägenheten, såsom ommålning, reparationer eller andra liknande åtgärder, bör värdet av detta beskattas hos ägaren.

Del i samfällighet

Om fastigheten har del i en sådan samfällighet som inte är eget skattesubjekt ska den del av samfällighetens inkomster som överstiger 300 kr tas upp som intäkt. Om samfälligheten erhållit statliga räntebidrag och betalat tomträttsavgälder ska de tas upp resp. dras av i kapital. Även kapitalvinster och kapitalförluster i samfälligheten ska deklarerar av ägarna till de fastigheter som har del i samfälligheten. Se även 6 kap. 6 § 2 st. IL.

24.1.3.2 Avdrag

Från de skattepliktiga intäkterna får vissa avdrag göras (42 kap. 1 § 2 st. IL).

Schablonavdrag

Från intäkter medges avdrag med 4 000 kr för varje privatbostadsfastighet. Äger två makar gemensamt en fastighet så får var och en göra avdrag med 2 000 kr. Är fastigheten att hänföra till näringsverksamhet för den ene delägaren, är avdraget för den andre 4 000 kr (42 kap. 30 § IL).

Om intäkterna härrör från uthyrning av en privatbostadsfastighet medges dessutom ytterligare avdrag med 20 % av hyresintäkten (42 kap 31 § st. 1 IL).

Även om de verkliga kostnaderna varit högre medges endast avdrag enligt ovan. Avdraget får inte överstiga intäkterna (42 kap 30 § st. 2 IL).

Uthyrning till arbetsgivare

Om uthyrning sker till egen eller närståendes arbetsgivare eller uppdragsgivare eller till eget handelsbolag medges inte de ovan angivna avdragen. Detsamma gäller uthyrning till någon som kan anses ingå i samma intressegemenskap som egen eller närståendes arbetsgivare. I stället medges skäligt avdrag för den faktiska merkostnad som föranletts av upplåtelsen (42 kap. 32 § IL).

Räntekostnader

Avdrag medges för ränteutgifter och för tomträttsavgäld enligt vanliga regler i inkomstslaget kapital (42 kap. 1 § 2 st. och 27 § IL).

Vid övergång från näringsfastighet till privatbostad proportioneras räntorna på tid före och tid efter övergången oavsett när de betalats (41 kap. 7 § IL).

Återbetalat räntebidrag

Återbetalas statligt räntebidrag får beloppet dras av (42 kap. 26 § IL).

24.2 Beskattning av bostadsrätter

2 kap. 17 § IL
41 kap. 1 § IL
42 kap. 1, 28,30 §§, 31 § 3 st. och 32 § IL
prop. 1989/90:110 s. 414-424, 661-662, 700-702, SkU30 s. 87-90
prop. 1990/91:54 s. 188-192, 229-231, SkU10 s. 173-174, 183
SOU 1989:33 del I s. 141-154 och del II s. 55-91
prop. 1999/2000:2 del 2 s. 504-507

Sammanfattning

Med bostadsrätt avses i inkomstskattesammanhang endast andelar i privatbostadsföretag (= äkta bostadsföretag).

Bostadsrätt är antingen privatbostadsrätt eller näringsbostadsrätt.

Hos fysiska personer och inhemska dödsbon beskattas löpande intäkter av bostadsrätt som är privatbostad i inkomstslaget kapital. Även kapitalvinst och kapitalförlust vid avyttring hänförs till inkomstslaget kapital oavsett om bostadsrätten är privatbostad eller ingår i näringsverksamhet

24.2.1 Bostadsrättsbegreppet

Bostadsrätt

Bostadsrätter regleras i BrL som den 1 juli 1991 ersatte den äldre bostadsrättslagen.

Bostadsförening, Bostadsaktiebolag

Bostadsföreningarna, en äldre slags likartade rättssubjekt för vilka EFL är tillämplig och bostadsaktiebolag kunde bådadera bildas före den 1 juli 1930 och kan alltså bestå (jfr punkt 4 av övergångsbestämmelserna till BrL). Inom skatterätten gör man ingen skillnad mellan dessa olika sorters bostadsföretag.

Däremot skiljer man mellan sådana företag som är privatbostadsföretag (äkta bostadsföreningar) och andra (oäkta bostadsföreningar). I detta kapitel avses med bostadsrätt genomgående endast andelar i privatbostadsföretag. Andra andelar jämföras vid försäljning med delägarätter och det löpande resultatet beskattas under innehavstiden enligt reglerna för kapital (42 kap. IL) vad avser själva andelen (jfr avsnitt 5.3.2). En tredje term som ofta förväxlas med bostadsrätter är andelslängheter, se avsnitt 13.4.

**Privatbostads-
företag
Bostadsrätt i ut-
landet**

För definition m.m. se avsnitt 5.12 och 2 kap. 17 § IL

Ang. bostadsrätter o.d. i utlandet, se handledning för internationell beskattning.

24.2.2 Är bostadsrätten en privatbostad eller ingår den i näringsverksamhet?

På motsvarande sätt som för fastigheter gäller för bostadsrätter att de indelas i å ena sidan privatbostadsrätter, som hänförs till inkomstslaget kapital, och å andra sidan näringsbostadsrätter som beskattas i inkomstslaget näringsverksamhet. Med privatbostadsrätt avses således andel i privatbostadsföretag, dvs. ett s.k. äkta bostadsföretag, om den till andelen knutna bostaden är en privatbostad. Med näringsbostadsrätt avses sådan andel i ett privatbostadsföretag som inte är en privatbostadsrätt (2 kap. 18-19 §§ IL).

Alla bostadsrätter som inte räknas som privatbostäder hör alltså till näringsverksamhet.

Gränsdragningen mellan privatbostad och näringsfastighet behandlas utförligt i avsnitt 24.1.2. Vad som där sägs om användningsrekvisitet, blandad användning, avsiktsrekvisitet, klassificeringstidpunkt och tröghetsregeln gäller också för bostadsrätter

24.2.3 Löpande inkomstbeskattning

24.2.3.1 Beskattning av innehavet av bostadsrätten

Oavsett om bostadsrätten utgör privatbostadsrätt eller näringsbostadsrätt sker ingen förmånsbeskattning för ägarens eget nyttjande av bostadsrätten (42 kap. 28 § IL).

Inte heller närståendes brukande ska föranleda någon förmånsbeskattning (specialmotiveringen till lagrummet, prop. 1989/90:110 s. 700). Däremot torde gåvobeskattning i princip bli aktuell om närstående bor hyresfritt i annan bostad än ägarens egen. Bor närstående gratis i ägarens egen bostad synes inte heller gåvobeskattning komma ifråga, jfr handledningen för gåvobeskattning, kapitel 7.

24.2.3.2 Beskattning av andra intäkter av bostaden

I den mån privatbostaden genererar andra intäkter beskattas dessa i inkomstslaget kapital. Beträffande bostadsrätter kan sådana intäkter främst vara uthyrningsintäkter (42 kap. 30 § IL). Eftersom småhus med mark kan upplåtas med bostadsrätt synes även intäkter från försäljning av alster från den med bostadsrätt innehavda egendomen kunna komma ifråga. Utdelning från bostadsföre-

Hyreslägenhet

taget till medlemmen regleras i 42 kap. 28 § IL (avsnitt. 24.3.2).

Även intäkt av uthyrning av en hyreslägenhet är skattepliktig (42 kap. 30 § IL).

Samma regler gäller också för privatbostäder i utlandet (prop. 1989/90:110 s. 700). Vidare är den som inte bor i Sverige skattskyldig här för uthyrning av privatbostad som är belägen här i riket. Se vidare handledningen för internationell beskattning.

Vad som sägs i avsnitt 24.1.3 betr. beskattning av erhållen hyra och avdrag vid uthyrning av privatbostad gäller också i huvudsak vid uthyrning av bostadsrätt.

Hyra

Eftersom avdragsreglerna enligt vad som nedan redovisas delvis är annorlunda för privatbostäder än vad de är för privatbostadsfastigheter, torde inte samma problem uppkomma beträffande huruvida uppvärmningskostnader ska inräknas i skattepliktig intäkt för uthyraren. I den mån frågan aktualiseras, t.ex. vid uthyrning av småhus som innehas med bostadsrätt, blir saken att bedöma på samma sätt som beträffande privatbostadsfastigheter, se avsnitt 24.1.3.

Avdrag

Från de skattepliktiga intäkterna får vissa avdrag göras.

Från intäkter av upplåtelse eller av avyttring av alster medges avdrag med 4 000 kr för varje privatbostad. Detta innebär att om två makar gemensamt innehar en bostadsrätt, får var och en göra avdrag med 2 000 kr. Är i liknande fall bostaden att hänföra till näringsverksamhet för den ene delägaren, torde avdraget för den andre bli 4 000 kr.

Vid uthyrning av bostadsrätt som är privatbostad får avdrag dessutom göras med den del av upplåtarens avgift som motsvarar vad som hyrts ut. På liknande sätt får vid uthyrning av en hyreslägenhet motsvarande andel av hyran dras av.

För bostadsrätter gäller emellertid vidare att endast den del av avgiften är avdragsgill som inte motsvarar kapitaltillskott eller inte motsvaras av utdelning.

Även om de verkliga kostnaderna varit högre medges endast avdrag enligt ovan. Avdraget får inte heller överstiga intäkterna.

Sker uthyrningen till egen eller närståendes arbetsgivare, eller till eget handelsbolag, medges inte de ovan angivna avdragen. Istället får man skäligen avdrag för den kostnad som man har fått vidkännas på grund av upplåtelsen, faktiska merkostnader (42 kap. 32 § IL).

Förutom nu behandlade avdrag medges avdrag för ränteutgifter enligt vanliga regler i inkomstslaget kapital (42 kap. 1 § 2 st. IL).

Ränta fordrar alltså inte särskilda intäkter av privatbostaden för att vara avdragsgill.

24.3 Andra löpande intäkter

24.3.1 Ränta

Till intäkt av kapital hänförs all ränteinkomst, som inte är hänförlig till näringsverksamhet. Såväl räntor på lånefordringar (reverser, banktillgodohavanden, obligationer m.m.) som räntor på andra slag av fordringar t.ex. skadestånd hänförs hit.

Med ränta jämföras vissa andra betalningar som går under annan benämning.

Indextillägg

Belopp som vid inlösen av lån utbetalats som kompensation för penningvärdets fall har i rättspraxis jämföras med ränta (RN 1953 5:4, RÅ 1943:19 och RÅ 1943 Fi 379).

Obligationsöverkurs

Vid inlösen av obligation till överkurs har det belopp, som uppburits utöver obligationens nominella belopp, ansetts utgöra ränta (RÅ 1969 Fi 1396).

Småräntor skattefria

Av 8 kap. 8 § IL framgår att vissa småräntor är skattefria om de sammanlagt inte uppgår till 500 kr för den skattskyldige. Dit hör

- räntor som sammanlagt understiger 100 kr per bank för alla konton i banken samt
- ränta på konto utan personnummer som öppnats före den 1 januari 1985 om räntan är mindre än 100 kr. Om kontot innehåller av flera personer ska räntan vara mindre än 100 kr för var och en av dem.

Av 8 kap. 6-7 §§ IL framgår att vissa räntor enligt lagen om bostadsbidrag samt p.g.a. återbetalad skatt, tull eller avgift är skattefria, bl.a. sådana som utgår enligt:

- 22 § tredje stycket lagen om bostadsbidrag,
- 65 § lagen om arvsskatt och gåvoskatt,
- 5 kap. 13 § lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter,
- 40-42 §§ lagen om stämpelskatt vid inskrivningsmyndigheter, 5 kap, 21 § tullagen och
- 19 kap. 2 och 12-14 §§ skattebetalningslagen.

Allemanssparande Ungdomsbo-sparande

Ränta på medel insatta på allemanssparkonto och ungdomsbo-sparkonto är skattepliktig fullt ut.

	Bonusränta som tillgodoräknats ungdomsbosparkonto före utgången av 1991 är fortfarande skattefri.
Skattesparkonto	Ränta på gamla skattsparandet, som upphörde 1984, är skattepliktig fullt ut.
Räntebidrag m.m.	Erhållet statligt räntebidrag
Riksgäldskonton	Riksgäldskonto omfattar sparande över flera år. Räntan på det belopp som insatts på konto hos Riksgäldskontoret erhålls när lånet löses in. Sparande på riksgäldskonto går till på så sätt att man sätter in ett visst belopp och med ledning av marknadsräntan på insättningsdagen bestäms det belopp som betalas ut vid inlösen tidpunkten.
Premieobligationer	Vinster vid vinstdragning av svenska premieobligationer är skattefria. Försäljning ska däremot kapitalvinstbeskattas (se avsnitt 32.1). Har kapitalförlust uppstått, är den avdragsgill till 70 % (48 kap. 24 § IL).
Vinnarkonto m.m.	Vinster vid dragning i av banker och sparkassor anordnade vinstprissystem är inkomstskattefria. Särskild lotterivinstskatt utgår dock.
Aktieindexobligation	En aktieindexobligation har av Regeringsrätten ansetts vara ett aktierelaterat värdepapper utan löpande avkastning. Se avsnitt 30.1.
Vinstandelslån	Vinstandelslånets ränta delas i allmänhet upp i en fast och en rörlig del. Den rörliga räntan brukar relateras till företagets utdelning eller till dess vinst. Vinstandelsbevisens ägare beskattas för såväl den rörliga som den fasta räntan.
Konvertibla skuldebrev	Ränta på konvertibla skuldebrev är skattepliktig liksom andra räntor. Om innehavare av ett konvertibelt skuldebrev i denna sin egenskap får erbjudande att förvärva egendom till underpris, kan förmånen bli beskattad (RÅ 1989 ref. 101 fråga 2).
Villkorligt aktieägartillskott	Den ersättning som bolaget betalar för att få disponera ett villkorat aktieägartillskott torde betraktas som utdelning så länge bolaget inte beslutat om återbetalning. Efter det att återbetalning beslutats, torde beskattning ske som för ränta (jfr vad som sägs om bolagets beskattning i RÅ 1987 ref. 145).
Räntekompensation	Reglerna om beskattning i samband med räntekompensation återfinns i 42 kap. 8 § IL. Räntekompensation är den ersättning som köparen av ett skuldebrev betalar till säljaren för upplupen men inte förfallen ränta som avser den tid säljaren ägde skuldebrevet. Sådan räntekompensation ska fr.o.m. 1995 års taxering inte längre ingå som en del av vederlaget för skuldebrevet vid

	kapitalvinstberäkningen. Erhållen räntekompensation behandlas i stället som ränteintäkt. Om någon lämnat kompensation för upplupen men inte förfallen ränta under 1991-1993 så tillämpas äldre regler (65 § ILP). Det innebär att den inräknas i anskaffningsvärdet för fordringen vid kapitalvinstbeskattningen
Ränteersättning	Om vederlag vid förtida inlösen av lån, jfr avsnitt 24.4.2. Vederlaget är skattepliktigt för borgenären.
Försäljning av rätt till ränta	Försäljning av rätt till ränta beskattas som inkomst av kapital (Sandström (1945), Om förmögenhetsskatt m.m., s. 351). Den som köpt rätten till ränta beskattas för den del av erhållen ränta som överstiger vad han gav för rättigheten (42 kap. 13 § IL). Beskattning sker då räntan erhålls. Om köparen i sin tur överlåtit rätten till ränta, beskattas han för den del av försäljningspriset som överstiger vad han gav för rättigheten. Beskattning sker vid försäljningstillfället. Om köparen förvärvat rätt till flera ränteutbetalningar samtidigt, måste anskaffningskostnaden delas upp proportionellt på de olika utbetalningstillfällena med lika belopp. Om ett sådant belopp inte kunnat utnyttjas fullt ut, får det dras av vid ett senare betalningstillfälle. Om rätten till ränta avser obestämd tid, fördelas anskaffningskostnaden på tio år om inte särskilda skäl föranleder annat. Om dessa ränterätter överlåts i sin helhet, ska skillnaden mellan erhållet försäljningspris och den återstående delen av den utgivna anskaffningskostnaden beskattas. Dessa bestämmelser gäller även för rätt till ränta på utländsk fordran.
Rätt till ränta som gåva	Om någon erhållit rätt till ränta i gåva kan gåvoskatt bli aktuell. Vid förvärv genom arv kan arvsskatt bli aktuell. När räntan sedan blir tillgänglig för lyftning uppkommer frågan om överlåtare eller innehavaren av ränterätten ska inkomstbeskattas. Osäkerhet har tidigare rått beträffande skattskyldigheten för ränta där rätten till ränta överlåtit befikt för förfallodagen. Regeringsrätten har i RÅ 1992 ref. 76 angett att gåvotagaren varit skattskyldig för hela obligationsräntan som utfallit efter det att rätten till räntan överlåtit utan underliggande obligation.
Försäljning av obligation utan tillhörande kupong	Om innehavaren av en räntebärande obligation avskiljer och säljer rätten till kapitalfordran, men själv behåller rätten att uppbära räntan (behåller räntekupongerna) kommer försäljningspriset för obligationen att bli lägre än om obligationen säljs tillsammans med rätten till ränta. Anskaffningskostnaden för obligationen får i

sådana fall proportioneras mellan kapitalfordran och rätten till ränta. Den del av anskaffningskostnaden som är hänförlig till rätten till ränta får anses fördela sig med lika delar på var och en av de avskilda kupongerna och dras av som en kostnad för ränteinkomsten i takt med att räntan betalas ut (RÅ 1986 ref. 59 I).

**Bankkonto i
barns namn**

I RÅ 1987 ref. 126 hade två makar som gåva till sina omyndiga barn satt in medel på bankkonton i barnens namn, men med anteckning i motböckerna om dispositionsrätt för var och en av föräldrarna. I bankens register hade kontona utmärkts med en kodbeteckning som angav att medlen disponerades av förmyndarna var för sig utan överförmyndarens medgivande. RR fann att föräldrarnas dispositionsrätt blott avsåg förmyndarförvaltning av gåvomedlen för barnens räkning. Barnen och inte föräldrarna skulle därför beskattas för räntan på bankmedlen.

**Benefika
barnreverser**

Benefika barnreverser har tidigare tilldragit sig stort intresse genom de möjligheter till skattelättnader de skapat eller varit avsedda att skapa genom en uppdelning av skattebördan mellan framför allt föräldrar och barn.

Med skatteomläggningen torde fördelarna med förfarandet för de skattskyldiga i stort sett ha eliminerats eftersom skatten på kapitalinkomster nu är proportionell, sparavdraget har slopats och grundavdrag inte medges från inkomster av kapital. I den mån gränsdragningen mellan benefika och onerösa reverser fortfarande är av intresse hänvisas till handledningen för taxering 1989 avsnitt 4.3.3.

Räntefria lån

Underlåtenhet att ta ut ränta föranleder enligt praxis i allmänhet inte någon inkomstbeskattning av vare sig långivare eller låntagare (jfr dock reglerna om förmån av räntefria eller lågförräntade lån från arbetsgivare, avsnitt 18.6). Gåvobeskattning kan i stället bli aktuell.

I RÅ 1960 Fi 152 fastslogs att en moder som lämnat ett räntefritt lån till en hemmavarande son inte skulle beskattas för beräknad ränta på lånet.

Förälder har inte ansetts få någon skatteförmån genom att lämna ett räntefritt lån till hemmavarande, minderårigt barn, varför inte heller lagen (1980:865) mot skatteflykt har ansetts tillämplig (RÅ85 1:68).

I RÅ 1989 ref. 44 har RR intagit en annan ståndpunkt. Församlingsmedlem hade tagit banklån på sedvanliga villkor och sedan överlämnat medlen till församlingen utan att betinga sig ränta. Församlingen förband sig att fullgöra amorteringarna på lånet. Församlingsmedlemmen beskattades för beräknad ränta på de

medel som överlämnats till församlingen.

En liknande utgång blev det i RÅ 1990 ref. 73. Vid depositionsleasing av en personbil för privat bruk beskattades hyresmannen för ränta på det deponerade beloppet trots att någon sådan inte utgick enligt avtalet. Det faktum att leasingföretaget erhållit ett räntefritt lån får antas ha lett till att hyran för bilen blivit lägre. Räntan har s.a.s. bytts mot del av hyran.

Jämför även SN 1988 s. 570.

Egendomslivräntor

Egendomslivräntor är vanligast vid försäljning av fastigheter och behandlas därför i kapitel 27.

Med diskonteringspapper avses i allmänhet värdepapper på penningmarknaden med kort löptid (högst två år); är löptiden längre brukar man tala om nollkupongare, se nedan. Låntagaren betalar inte formell ränta mot räntekupong, utan i stället emitteras värdepappret till ett lägre belopp än det nominella beloppet. Skillnaden mellan emissionspriset och inlösenbeloppet utgör ränta.

Bankcertifikat och statsskuldväxlar är exempel på diskonteringspapper. Andra diskonteringspapper är depositionsbevis, olika slags privatcertifikat och företagscertifikat samt finansbolagens marknadsbevis och finansbevis.

Diskonteringspapper

Exempel

Ett skuldebrev som nominellt lyder på 100 000 kr förvärfvas för 98 000 kr. Skuldebrevet löper på tre månader och vid inlösen erläggs 100 000 kr. Låntagaren har då lånat 98 000 kr under tre månader och betalar tillbaka 98 000 kr plus avkastning på 2 000 kr. Skillnaden mellan förvärvspreis och inlösenpriset behandlas som ränta.

När det gäller rena diskonteringspapper är det således helt klart, att om en innehavare behåller papperet fram till inlösen, ska skillnaden mellan inköpspriset och det nominella beloppet, som erhålls vid inlösen, betraktas som ränta. Detta gäller också värdeförändringar då överlåtelse skett under löptiden. Se nedan RÅ 1995 ref. 71 III och RÅ 1972:51.

Nollkupongare

På marknaden finns också diskonteringspapper med en löptid upp till tio år. Sådana diskonteringspapper benämns nollkupongare. En nollkupongare fungerar skattemässigt som övriga diskonteringspapper.

I RÅ 1997 ref. 44 har Regeringsrätten prövat huruvida skatteavdrag ska göras vid inlösen resp. avyttring under innehavstiden på en nollkupongsobligation.

Realränteobligationer

Frågan om beskattning vid avyttring under löptiden har prövats av Regeringsrätten RÅ 1995 ref. 71 III. Rättsfallet rörde s.k.

realränteobligationer, som är delvis nollkupongsobligationer. Obligationerna ges ut av Riksgäldskontoret. På obligationerna utgår ingen kupongränta. I stället ges de ut till en underkurs som bestäms av en realränta. Vid inlösen erhålls också ett index-tillägg.

Regeringsrätten har i domen fastslagit att både realränta och index-tillägg, ska beskattas som ränta både vid inlösen och vid avyttring under löptiden.

Tidigare rättsfall:

RÅ 1972:51. Målet rörde s.k. finansväxlar utställda av finansieringsinstitut. Växlarna lydde på visst nominellt belopp utan ränta. Förvärv av växeln skedde till diskonterat belopp. Det belopp som vid inlösen av växeln på förfalldagen eller vid överlåtelse av växel till bank före förfalldagen erhöles utöver inköpspriset ansågs i beskattningshänseende jämfäst med ränta. RÅ 1982 Aa 152 (RSV FB/Dt 1983:3). Målet rörde ett räntelöst skuldebrev utgivet med kapitalrabatt. Skuldebrevet emitterades till en kurs av 45 % av nominellt belopp. Den vinst som uppkom vid inlösen av skuldebrevet till nominellt belopp ansågs utgöra ränta.

RSV FB/Dt 1984:14. Riksskatteverkets nämnd för rättsärenden har i förhandsbeskedet prövat bl.a. frågan om beskattning av skuldebrev som ges ut till underkurs. I detta fall gällde det ett s.k. finanscertifikat som löpte utan ränta och gavs ut till diskonterat belopp.

Dels prövades frågan hur skillnaden mellan anskaffningskostnaden och erhållen ersättning skulle beskattas om den ursprungliga innehavaren behöll certifikatet under hela löptiden och det sedermera inlöstes till pari (nominellt belopp). Rättsnämnden ansåg att hela skillnadsbeloppet skulle anses utgöra ränta.

Vidare prövades frågan hur beskattning skulle ske om certifikatet överläts på marknaden under löptiden. Rättsnämnden utgick från en linjär beräkning av räntan. Skillnaden mellan certifikatets nominella belopp och priset vid utgivningen av certifikatet skulle alltid anses utgöra ränta. Om certifikatet överläts under löptiden skulle räntan proportioneras, dvs. så stor del av den totala räntan, som belöpte på den tid man innehaft certifikatet, skulle anses utgöra ränta. Övriga värdeförändringar skulle beskattas enligt reavinstreglerna. Förhandsbeskedet överklagades (RÅ 1984 Aa 81) men har dock i dessa delar inte prövats av RR.

RÅ 1988 ref. 2. En person E förvärvade på reversmarknaden ett skuldebrev på nominellt ca 300 000 kr för en köpeskilling om ca 100 000 kr. Den ursprungliga låntagaren hade erlagt förskotts-ränta för hela lånetiden, varför reversen löpte utan ränta. Återstående löptid var drygt fem år.

I målet hade inte gjorts gällande att fordringen var osäker eller att några andra särskilda omständigheter påverkat värderingen av fordringen. Köpeskillingen ansågs därför motsvara fordringens vid förvärvstidpunkten diskonterade värde.

RR fann, att om E behöll reversen fram till förfallodagen, så skulle hela skillnaden mellan inlösenbeloppet (ca 300 000 kr) och anskaffningskostnaden (ca 100 000 kr) beskattas som ränta i inkomstslaget kapital. Frågan om hur beskattningen skulle ske om E i sin tur skulle överlåta reversen under dess löptid var inte föremål för prövning i målet. Frågan torde dock numera vara löst. Se RÅ 1995 ref. 71 III. Räntebeskattning bör alltså ske även vid avyttring under löptiden.

CAP-avtal

Om gränsdragningen mellan ränta och kapitalvinst vid CAP-avtal, se RÅ 1999 ref. 14 och avsnitt 24.4.2.1.

24.3.2 Utdelning

24.3.2.1 Vad beskattas som utdelning?

Utdelning på aktier och andelar

Till intäkt av kapital hör bl.a. utdelning på aktier och andelar i värdepappersfonder och ekonomiska föreningar. Även utdelning på andra andelar kan komma ifråga för beskattning i inkomstslaget kapital. Beträffande andelar i handelsbolag, se del 3, avsnitt 2.

Utdelning från aktiebolag

Vid utdelning från aktiebolag sker beskattning oavsett om utdelningen är öppen eller förtäckt. Från utdelning måste särskiljas olika transaktioner som endast medför en utspädning (i samma bolag) av bolagets egna kapital. Erhållna teckningsrätter att förvärva aktier i det egna bolaget utdelningsbeskattas sålunda inte (men kapitalvinstbeskattning aktualiseras om de avyttras).

Inköpsrätter

Om aktieägare får aktier i dotterbolag eller får köpa sådana till ett pris understigande marknadsvärdet, innebär detta att utdelning ska anses ha skett. Den rätt att köpa sådana aktier kallas inköpsrätter, vilka alltså ska skiljas från teckningsrätter (som avser aktier i samma bolag).

Annat än i kontanter

Även då annan egendom än kontanter (sakutdelning) delas ut ska beskattning ske.

Fåmansföretag	Att utdelning och vinst vid försäljning av aktier i fåmansföretag i vissa fall ska hänföras till inkomst av tjänst framgår av 57 kap. IL (del 3, kapitel 10).
Värdepappers-fonder	Utdelning på andelar i värdepappersfonder beskattas fullt ut på samma sätt som utdelning på aktier. Detta gäller utdelning på både allemansfonder, aktiefonder, aktiesparfonder och övriga svenska och utländska fonder.
Villkorliga aktieägartillskott	Återbetalning av villkorliga aktieägartillskott beskattas normalt inte som utdelning. Däremot kan kapitalvinstbeskattning enligt reglerna för fordringar komma ifråga (RÅ 1988 ref. 65, RÅ85 1:10 och prop. 1990/91:54 s. 308). Jfr dock RÅ83 1:42 där särskilda omständigheter torde ha förelegat. Den ersättning bolaget betalar ut för att få disponera det villkorliga aktieägartillskottet torde däremot vara skattepliktigt som utdelning fram till den tidpunkt då bolaget beslutat om återbetalning av tillskottet (jfr RÅ 1987 ref. 145 avseende bolagets avdragsrätt för ränta). Därefter beskattas ersättningen som ränta. Se vidare om aktieägartillskott i del 3 avsnitt 1.6.
Undantag	I 42 kap. IL finns flera undantag från huvudprincipen att utdelningar är skattepliktiga.
– rabatt, pristillägg	Utdelning från aktiebolag eller ekonomisk förening, som utgår i förhållande till gjorda inköp (rabatt) eller försäljningar (pristillägg) eller efter därmed jämförlig grund, är skattefri om den enbart innebär minskning i levnadskostnaderna (42 kap. 15 § IL, RÅ83 1:52).
– vinstandelslån	Utnyttjande av företrädesrätt p.g.a. innehav av aktier i svenskt aktiebolag eller andelar i svensk ekonomisk förening att teckna vinstandelsbevis beskattas inte (42 kap. 15 § IL). Beträffande försäljning av sådan rätt, se nedan vid avsnitt 30.1.
– bostadsföretag m.m.	Av 42 kap. 28 § IL framgår att utdelning i form av bostad eller annan förmån av fastighet från äkta bostadsföretag är skattefri. Annan utdelning är skattepliktig till den del den överstiger sådana avgifter och andra inbetalningar till föreningen som inte är kapitaltillskott. (Se vidare avsnitt 24.2.3.2). Undantaget gäller dock inte för aktie eller andel i oäkta bostadsföretag utan i stället tillämpas de regler som allmänt gäller för innehav av aktier och andelar i ekonomiska föreningar. Om man hyrt ut lägenheten är hyran skattepliktig i sin helhet. Har man inte hyrt ut lägenheten ska bostadsförmånen beskattas. Andra kostnader som betalas till föreningen än sådana som kan ses som tillskott är avdragsgilla fullt ut.

Uppdelning av AB

Om ett moderbolag till sina aktieägare delar ut samtliga aktier i ett helägt svenskt dotterbolag, kan denna utdelning i vissa fall bli skattefri (42 kap. 16 och 16 a §§ IL). Detta ger en möjlighet för ett bolag att dela upp sin verksamhet på två olika bolag utan skattekonsekvenser för aktieägarna.

Bestämmelserna tillämpas även då moderbolaget inte är svenskt men hör hemma i en EG-stat eller annan stat med vilken Sverige har ett avtal om informationsutbyte.

Förutsättningarna är följande;

- utdelningen ska ha utgått i förhållande till antalet innehavda aktier i moderbolaget,
- aktier i moderföretaget ska vara marknadsnoterade,
- samtliga moderföretagets andelar i dotterföretaget ska ha delats ut,
- efter utdelningen får andelar i dotterföretaget inte innehas av något företag som tillhör samma koncern som moderföretaget,
- dotterföretagets verksamhet ska till huvudsaklig del bestå av rörelse eller direkt eller indirekt innehav av andelar i företag som till huvudsaklig del bedriver rörelse och i vilket dotterföretaget direkt eller indirekt innehar andelar med ett samma sammanlagt röstetal motsvarande mer än hälften av röstetalet för samtliga andelar i företaget.

Med rörelse avses annan verksamhet än innehav av kontanta medel eller värdepapper. Innehav av kontanta medel eller värdepapper hänförs dock till en rörelse om medlen eller värdepapperna innehas som ett led i rörelsen.

Bestämmelserna gäller för alla skattskyldiga oavsett förvärvssätt. Om den skattskyldige förvärvat den ursprungliga aktien till följd av sin anställning och beskattats för värdet av detta förvärv som intäkt av tjänst saknar betydelse. Skattefrihet föreligger ändå för den utdelade aktien.

Utdelningen är skattefri även för mottagare som inte äger aktierna i det utdelande bolaget, dvs. för person som köpt rätten till utdelning, överlåtit aktierna men behållit rätten till utdelning eller som erhållit utdelningsrätten i gåva. I det senare fallet kan gåvoskatt bli aktuell.

Om förutsättningarna för skattefrihet inte föreligger, ska utdelningsbeskattning ske (RÅ 1989 ref. 101).

Ej näringsverksamhet

Till inkomst av kapital hänförs bara sådana utdelningar som inte ska hänföras till inkomst av näringsverksamhet.

24.3.2.2 Utdelningsförfarandet

Vad är utdelning?

Utdelning från ett aktiebolag innebär att en del av bolagets rörelsekapital överförs till aktieägarna. Så kan vara fallet när ett bolag utan vederlag eller annars till underpris låter aktieägarna förvärva aktier i annat bolag. Det sker då en förmögenhetsöverföring från bolaget till dess aktieägare (jfr RÅ 1989 ref. 101). I sådana fall brukar aktieägarna tilldelas inköpsrätter, vilka berättigar aktieägarna till förvärv av redan existerande aktier i det andra bolaget. Ett bolag kan även dela ut teckningsrätter till deltagande i nyemission i annat bolag. Även värdet av sådana teckningsrätter betraktas som utdelning.

Inköpsrätter

Det föreligger dock inte utdelning när aktieägare får delta i fond- eller nyemission i egna bolaget. Då sker nämligen ingen förmögenhetsöverföring från bolagets rörelse, utan emissionen medför endast en utspädning av det egna kapitalet i bolaget. Det samma gäller vid en split. Om innehavare av en konvertibel eller teckningsoption deltar i nyemission torde beskattning aktualiseras. Som förutsättning gäller att det skett en förmögenhetsöverföring varigenom innehavaren blivit berikad. Om rätten att delta i framtida emissioner framgår av villkoren vid förvärvet, har detta beaktats i det pris som då erlades alternativt beskattades (om förvärvet utgjorde en förmån).

Sedvanlig utdelning

Den vanligaste formen av utdelning grundar sig på ett aktiebolags eller en ekonomisk förenings vinst enligt fastställd balansräkning och den delas ut i förhållande till ägarnas innehav av aktier eller andelar. Beslut om utdelning fattas regelmässigt på bolags- respektive föreningsstämma. Utdelning utgår vanligen i pengar men kan utgå även i annat, t.ex. värdehandlingar som obligationer eller aktier i andra bolag, däremot inte i aktier i det utdelande bolaget.

Lag om förenklad aktiehantering VPC

Börsnoterade aktiebolag är regelmässigt anslutna till VPC. Sådana bolag kallas avstämningsbolag, medan bolag vilkas utdelning sker mot kupong kallas kupongbolag. Utdelningen från VPC sker inte mot kupong utan sätts in på konto som innehas av den utdelningsberättigade.

Rätten till utdelning

I fråga om aktier i kupongbolag är i normalfallet den som innehar utdelningskupong berättigad att lyfta utdelningen. Utdelning på aktier i avstämningsbolag lämnas till den som på avstämningsdagen är registrerad i aktieboken eller i den s.k. mandatförteckningen.

Förtäckt utdelning

I de flesta fall sker utdelning genom att bolagsstämman beslutar att ett visst belopp per aktie ska lämnas till aktieägaren. Om ak-

	tieägaren på annat sätt erhåller förmån från bolaget brukar detta benämnas förtäckt utdelning. Sådan form av utdelning innebär en förmögenhetsöverföring till aktieägarens fördel. Ofta består denna i att bolaget låter aktieägaren förvärva egendom utan vederlag eller mot ett vederlag som understiger ett marknadsmässigt pris.
Utdelning i form av rätt att förvärva aktier i annat bolag/Inköpsrätter	På senare tid har det blivit allt vanligare att större aktiebolag låtit sina ägare köpa aktier i dotterföretag till underpris. I samband härmed brukar inköpsrätter utfärdas, t.ex. en inköpsrätt för varje aktie i moderbolaget. Utnyttjande av inköpsrätt föranleder normalt utdelningsbeskattning. Om sådan inköpsrätt i stället säljs blir försäljningslikviden att anse som utdelningsbelopp.
Teckningsrätter vid nyemission	Vid nyemission av aktier föreligger vanligen företrädesrätt till teckning för de gamla aktieägarna. Denna teckningsrätt kan antingen begagnas för teckning av nya aktier eller också säljas. Utnyttjande av teckningsrätter föranleder inte beskattning. För försåld teckningsrätt sker däremot beskattning enligt reglerna om kapitalvinst (avsnitt 30.1).
Fondemission	Vid fondemission sker en överföring av disponibla medel till bundet eget kapital, varvid aktieägarna erhåller nya aktier i förhållande till innehavet av moderaktier. Om moderaktiernas antal inte är jämnt delbart med antalet nya aktier, utfärdas delbevis för rätt till överskjutande antal nya aktier. Ett delbevis kan antingen säljas eller också – efter köp av ytterligare delbevis – användas för ytterligare köp av nya aktier. Beskattning sker inte heller vid fondemission, dvs. då ägare av aktier i bolaget erhåller på deras respektive innehav belöpande antal fondaktier. Efter en sådan emission har aktieägaren lika stor andel av bolaget som före fondemissionen men andelen är fördelad på ett större antal aktier. Beträffande kapitalvinstberäkning vid försäljning av delrätter se kapitel 30.
Split	Vid split fördelas befintligt eget kapital på ett större antal aktier och aktieägaren har inte erhållit någon förmån härigenom.
24.3.2.3 Utskiftning m.m.	
Utskiftning från svenska aktiebolag	Reglerna för utskiftning från aktiebolag är samordnade med de bestämmelser som gäller vid utskiftning från en ekonomisk förening. Det innebär att utskiftning hanteras inom kapitalvinstsystemet. Se kapitel 30 och del 3 avsnitt 1.4.
Nedsättning av aktiekapital eller reservfond	Som utdelning anses däremot utbetalning till aktieägare från ett svenskt aktiebolag vid nedsättning av aktiekapitalet genom minskning av aktiernas nominella belopp eller vid nedsättning av reservfonden (42 kap. 17 § IL).

**Utdelning från
utländsk juridisk
person**

Bestämmelserna tillämpas även vid utbetalning från en utländsk juridisk person. Se Handledning i internationell beskattning.

Överföring av annan egendom än pengar till aktieägarna, behandlas skattemässigt på samma sätt som kontanta utbetalningar.

**Upplösning av
ideell förening**

Till utdelning räknas också vad som i samband med ideell förenings upplösning, medlems avgång ur förening eller liknande, utskiftats till medlem utöver inbetald insats (42 kap. 18 § IL).

**Upplösning av
ekonomisk före-
ning**

Såsom utdelning från svensk ekonomisk förening anses normalt vad som vid föreningens upplösning utskiftats till medlem utöver inbetald insats. (42 kap. 19 § IL).

Om den ekonomiska föreningen utskiftar aktier i svenskt aktiebolag ska värdet av dessa dock ej beskattas. Förutsättningarna för detta är följande.

Den utskiftade föreningen får inte vara fåmansföretag enligt 56 kap. 2 § eller 57 kap. 3 § IL. Föreningen ska äga samtliga aktier och alla ska skiftas ut. Värdet av det som skiftas ut utöver aktier får inte överstiga 5 % av aktiernas nominella värde och om de utskiftade aktierna har karaktär av lager hos mottagaren gäller särskilda regler. Reglerna tillämpas också på vissa utländska motsvarigheter (42 kap. 20 a § IL).

Vid fusion enligt 42 kap. 21 § IL sker utdelningsbeskattning endast till den del utdelningen består av annat än andelar i den övertagande delen. Som inbetald insats i den övertagande föreningen ska anses inbetald insats i den överlåtande föreningen.

24.3.3 Övriga intäkter av kapital

Lotterivinster

Förutom intäktsräntor, utdelningar och kapitalvinster ska till inkomst av kapital hänföras alla andra intäkter p.g.a. innehav av tillgångar, bl.a. lotterivinster som inte är frikallade från beskattning enligt 8 kap. 3-4 §§ IL, jfr 42 kap. 25 § IL.

Vinst i svenskt lotteri utgör inte skattepliktig inkomst (jfr avsnitt 7.2). Endast vinster i utländska lotterier och på utländska premieobligationer inkomstbeskattas (Handledning i internationell beskattning). Inte i något fall får avdrag göras för inköp av lottsedlar eller andra liknande insatser i lotteri.

I RÅ 1986 ref. 87 hade en person försörjt sig på totalisatorspel i Sverige, Norge och USA. Vinst på svensk totalisator är befriad från inkomstskatt. Sådana spelvinster som översteg 100 kr och som hänförde sig till spel i Norge och USA beskattades däremot enligt 35 § 1 mom. KL som övrig tillfällig förvärvsverksamhet. Då verksamheten endast bedrivits för egen räkning kunde rörelse

inte anses föreligga trots att omfattningen varit betydande. Insatser var inte avdragsgilla. Det var däremot i princip kostnaderna för resor, ökade levnadskostnader och inträdesavgifter, men de kunde i det aktuella fallet inte styrkas.

Tävlingsvinster

Vinster i andra tävlingar än lotterier är skattefria om de inte är av sådant slag att de ska beskattas i inkomstslaget tjänst. Vidare får de inte bestå av kontanter eller liknande utan ska avse minnesföremål eller ha ett värde som inte överstiger tre procent av prisbasbeloppet, avrundat till närmaste hundratal kronor.

Annan avkastning

Även annan avkastning av egendom än sådan som kan karaktäriseras som ränta eller utdelning är skattepliktig. Om någon hyr ut t.ex. sin segelbåt, sin husvagn eller sin husbil, är hyran skattepliktig som inkomst av kapital. Intäkter av sådan egendom vars värde härrör från den skattskyldiges eget hobbyarbete hänförs dock till inkomst av tjänst (prop. 1989/90:110 s. 698).

Andra intäkter av egendom

Med andra intäkter av egendom avsågs enligt prop. 1989/90:110 s. 698 i första hand sådana som före skattereformen beskattades som inkomst av tillfällig förvärvsverksamhet enligt 35 § 1 mom. 1) KL. Som exempel nämns behållen handpenning då köpeavtal hävts (RÅ 1958 ref. 33) och intäkt som utlånanaren erhåller i samband med blankningsaffärer. Vidare anför

”Ytterligare kan nämnas att detta kan gälla intäkter som har samband med såväl egendom som innehas som sådan som tidigare innehafts. Exempel på det senare är om den som avyttrat egendom senare skulle bli berättigad till ytterligare ersättning. Däremot avses inte intäkter av sådan egendom vars värde härrör från den skattskyldiges eget arbete, som vid hobbyverksamhet. Överskott i hobbyverksamhet beskattas i inkomstslaget tjänst.”

Tidigare har beskattning enligt 35 § 1 mom. 1) KL skett framför allt av inkomster av avtal som inte kan karaktäriseras som avyttring. Följande rättsfall kan nämnas.

I RÅ 1933 ref. 45 beskattades säljaren för erhållet skadestånd vid återgång av fastighetsöverlåtelse enligt äldre 35 § 1 mom. 1) KL. Skadestånd till köparen vid återgång har däremot beskattats som reavinst (RÅ 1932 Fi 701). Se även RSV/FB Dt 1985:34.

Ersättning för att inte överklaga dom i expropriationsmål har inte ansetts hänförlig till vederlaget för fastigheten utan har beskattats som intäkt av tillfällig förvärvsverksamhet enligt 35 § 1 mom. 1) KL (RÅ 1968 Fi 697).

I RÅ78 Aa 273 hade S köpt aktier av U för 1 kr. Kundförlusterna förutsattes då bli en miljon kr. Om de blev större skulle U betala ersättning till S. RR fann att denna ersättning skulle beskattas enligt 35 § 1 mom. 1) KL.

Ersättning vid överlåtelse av en fastighetsoption, dvs. rätt att köpa tillbaka en tidigare såld fastighet, har beskattats enligt 35 § 1 mom. 1) KL (RÅ 1990 ref. 80). Överlåtelsen gjordes till annan person än den som köpt fastigheten. Skälet till att överlåtelsen inte reavinstbeskattades som avyttring torde ha varit att en fastighetsoption inte är rättsligt bindande mellan parterna. Optionen ansågs därför inte som en fristående rätt och därmed inte heller som sådan övrig lös egendom som tidigare beskattades enligt 35 § 4 mom. KL (numera 52 kap. IL). Då försäljningen av optionen var en enstaka affärshändelse, kunde den inte anses ingå i rörelse som säljaren bedrev.

Numera synes det dock vara ett krav i lagtexten att tillgången ska vara innehavd, vilket i någon mån kan ändra praxis på den här punkten.

Hyreslägenhet

Uthyrning av hyreslägenhet behandlas i avsnitt 24.2.3.2.

Terminer och optioner

Även intäkter av terminsavtal och utfärdade optioner beskattas enligt kapitalvinstreglerna (avsnitt 38.2).

Insättningsgaranti, investerarskydd

I 55 kap. IL finns bestämmelser om beskattning av ersättningar p.g.a. insättningsgaranti och investerarskydd.

Ersättning på grund av insättningsgaranti utgår till personer som förlorat pengar som satts in hos banker och vissa värdepappersföretag som gått i konkurs, se lagen om insättningsgaranti (1995:1571).

Insättaren har rätt till ersättning motsvarande dels det insatta kapitalbeloppet, dels upplupen ränta till den dag då ersättningsrätten inträder, dock för varje institut högst 250 000 kr.

Ersättningen erhålls från Insättningsgarantinämnden, men anses utbetald av det institut där insättningen gjorts (55 kap. 2 § IL). Den ska i första hand anses som ersättning för kapitalbeloppet och i andra hand som ersättning för ränta. Den senare delen behandlas som ränteinkomst (55 kap. 3 § IL).

I vissa undantagsfall ska belopp avseende ränta återbetalas till Insättningsgarantinämnden. Beloppet får då dras av som ränta (55 kap. 4 § IL).

Utbetalningar p.g.a. investerarskydd behandlas i lag (1999:158) om investerarskydd. Där regleras möjligheterna att få ersättning för förlust av investerares finansiella instrument (dvs. värdepap-

per) samt medel hos ett värdepappersinstitut. Investerare har rätt till ersättning från investerarskyddet om ett värdepappersinstitut som tillhör skyddet försätts i konkurs och investeraren inte kan få ut de finansiella instrumenten eller insatta medel från institutet.

Ersättning lämnas med belopp som motsvarar värdepapprets marknadsvärde vid utgången av den dag konkursbeslutet meddelades. Ersättningen omfattar också i förekommande fall rätt till ränta till och med dagen för konkursbeslutet. Ersättning utgår med höst 250 000 kr per institut. Ersättning utgår dock inte om investeraren i stället får utdelning i konkursen eller försäkringsersättning eller visst skadestånd (9 §).

Andelsägare i värdepappersfonder samt personer som sparar i individuellt pensionssparande har dock inte rätt till ersättning. Undantag gäller också vid vissa brott. Se 12-14 §§ i lagen om investerarskydd.

Ersättning som betalas ut av insättningsgarantinämnden anses utbetald av det institut där investeringen finns. Om ersättningen inte täcker allt ska den i första hand anses avse insatta medel i form av kapitalbelopp och i andra hand ränta samt i tredje hand finansiella instrument.

Ersättning för ränta behandlas som ränta vid beskattningen (55 kap. 7 § IL).

De värdepapper som förlorats anses avyttrade då vid den tidpunkt då ersättningen fastställts. Det innebär att kapitalvinstbeskattning ska ske.

Omfattar ersättningen både noterade och onoterade värdepapper ska de noterade om inte annat begärs (55 kap. 9 § IL).

Beträffande återbetald ränta gäller detsamma som vid insättningsgaranti (55 kap. 10 § IL).

Om ersättning erhållits från ett utländskt investerarskydd i stället för från det svenska blir beskattningen densamma (55 kap. 11 § IL).

24.4 Andra löpande utgifter

24.4.1 Förvaltningskostnader och omkostnader

Från intäkt av kapital får avdrag göras för omkostnader för intäkternas förvärvande (42 kap. 1 §, 2 st. IL).

**Avdragsgilla över
1 000 kr**

Av 42 kap 6 § IL framgår att förvaltningskostnader får dras av bara till den del de överstiger 1 000 kr under beskattningsåret.

Någon förändring av begreppet förvaltningskostnad är inte av-

sedd i 1991 års skattereform, utan äldre praxis kan användas som vägledning (prop. 1989/90:110 s. 404).

Avdrag på annan grund	Det är inte nödvändigt för avdragsrätt att kostnaden kan betecknas som förvaltningskostnad, ränta e.d. som nämns i lagtexten, eftersom även andra omkostnader för intäkternas förvärvande är avdragsgilla. Om en kostnad inte är en förvaltningskostnad kan den således ändå vara avdragsgill på annan grund.
Förvaltningskostnad eller transaktionskostnad	Man måste även fortsättningsvis skilja mellan vad som är en förvaltningskostnad som dras av löpande och vad som är en transaktionskostnad som ska dras av vid kapitalvinstberäkning efter avyttring. Beskattningstidpunkterna är olika och olika avdragsbegränsningar gäller för förvaltningskostnader och för kapitalförluster.
Förvaltningskostnad i fonder	De förvaltningskostnader som enligt fondbolagens årsbesked har erlagts av fonderna till fondbolagen, är avdragsgilla hos fonderna, men däremot inte hos fondandelsägarna.
Privatbostadsfastighet	Privatbostäder beskattas i inkomstslaget kapital tillsammans med både löpande intäkter av kapital och kapitalvinster m.m. Samma avdragsregler beträffande förvaltningskostnader gäller för hela inkomstslaget. Det innebär att rätten till avdrag för vissa lånekostnader m.m. kan medges även om lånet lagts ner i en privatbostad eller i annan egendom utanför näringsverksamhet (prop. 1989/90:110 s. 404).
Aviseringsavgift	Nedan lämnas exempel på rättstillämpningen avseende förvaltningskostnad. Generellt kan sägas att en kostnad är avdragsgill i den utsträckning den varit nödvändig för intäkternas förvärvande. I praxis har aviseringsavgift för lån ansetts utgöra en avdragsgill förvaltningskostnad (RÅ83 1:62).
Bankfacksavgift	I praxis har avdrag medgetts för bankfacksavgift. För att sådan ska vara avdragsgill torde krävas att bankfacket använts för förvaltning av egendom t.ex. för värdehandlingar e.d. Om bankfacket enbart används till annat, t.ex. till att ha fotografier eller privatbrev i, torde avgiften inte vara avdragsgill.
Förmyndararvode	Förmyndarskap avser, till skillnad från vårdnad, förvaltning av omyndigs egendom samt befogenheten att företräda honom i andra angelägenheter än dem som rör hans person. Förmyndararvoden kan därmed vara avdragsgilla som förvaltningskostnader.
Förvaltararvode	Förvaltare utses för vård av viss egendom. Till den del förvaltningen avser tillgångar, torde kostnaden vara avdragsgill.
God mansarvode	God man utses t.ex. för att tillgodose underårigs intressen i olika avseenden eller för att vid sjukdom etc. bevaka den sjukes rätt,

	förvalta hans egendom och även i övrigt sörja för person. Om det kan visas att en del av kostnaderna för godmansskapet avser förvaltning av tillgångar, torde sådan kostnad vara avdragsgill.
Inkassokostnader	Utgifter för att inkassera fordringar och exekutiva åtgärder mot gäldenär är avdragsgilla. Däremot torde gäldenärens ersättning till borgenären för inkassokostnader normalt inte vara avdragsgilla i inkomstslaget kapital.
Porto etc.	Utgifter för porto och andra kontorskostnader i samband med förvaltning av värdepapper, privatbostäder o.d. är avdragsgilla.
Courtage etc.	Courtage, dvs. provision till fondmäklare eller bank, vid köp och försäljning av värdepapper, anses inte utgöra förvaltningskostnader. Dessa anses i stället som utgifter för att placera om kapitalet och beaktas vid beräkning av kapitalvinst. På samma sätt behandlas stämpelskatt.
Depåavgift	I RÅ85 1:44 medgavs avdrag för depåavgift till bank som förvaltade en post premieobligationer, deponerade som säkerhet för ett lån. Arvode till banks notariatavdelning har ansetts som avdragsgill förvaltningskostnad även om bankens arbete avser omplacering av de i depå förvarade tillgångarna (RÅ 1974 ref. 39)
Utländska fordringar	Avdrag för kostnader avseende hantering av utländska fordringar som inte ska beskattas i Sverige, se Handledning i internationell beskattning.
Avbetalnings tillägg o.d.	Avbetalningstillägg och expeditonskostnad vid avbetalningsköp har tidigare inte ansetts avdragsgilla (RÅ 1970 ref. 9). Så torde vara fallet även fortsättningsvis eftersom utgifterna normalt inte heller kan ses som omkostnader för någon intäkts förvärvande.
Bankgaranti	I praxis har avdrag vägrats för kostnader för bankgaranti (RÅ84 1:37). Bankgarantiavgifter har inte ansetts vara vare sig ränta eller förvaltningskostnad enligt äldre 39 § KL. I propositionen 1989/90:110 s. 404 uttalades att det inte finns skäl att frånga denna praxis. Ett förtydligande har dock gjorts i prop. 1990/91:54 s. 309. Från intäkt av kapital får avdrag göras för omkostnader för intäkternas förvärvande. Om en bankgarantiavgift utgör en kostnad för att förvärva intäkter är avgiften således avdragsgill i kapital. Detta torde innebära att om bankgarantiavgiften erläggs för exempelvis ett lån som används till en aktieinvestering bör den vara avdragsgill.
Facktidskrifter Datautrustning o.d.	Enskilda personer som handlar med värdepapper har i ökad utsträckning börjat yrka avdrag för facktidskrifter innehållande börsinformation o.d. samt datorutrustning för matematiska beräkningar eller abonnemang på databaserad börsinformation.

För avdragsrätt för den här typen av kostnader krävs ett direkt samband mellan avdragsgilla omkostnader och intäkternas förvärvande. Kostnader för vilka avdrag brukar yrkas torde i allt övervägande antalet fall avse placeringar och andra omflyttningar av värdepapper i form av rådgivning och annan information som man anser sig behöva för detta ändamål. Härom kan sägas följande.

Avdrag för facktidsskrifter bör medges endast om dessa är utpräglade inriktade på placeringsrådgivning eller motsvarande eller redovisar företagsanalyser, medan avdrag inte bör medges om de också har karaktär av allmänt nyhetsorgan. I RÅ 2000 ref. 3 medgavs avdrag för tidningarna Börsinsikt och Aktiespararen för en person som ägde aktier värda 1,9 miljoner kr och som omsatt 585 tkr under året. Kostnad för Aktiespararen var dock inte avdragsgill om han erhållit den i egenskap av medlem i Aktiespararnas Förening. Avdrag för Affärsvärlden och Veckans Affärer medgavs inte.

Bevistande av kurser och konferenser samt bolagsstämmor torde inte kunna hänföras till kostnader för intäkternas förvärvande och är därmed inte avdragsgilla.

Avdrag bör medges för kostnad för datorprogram under förutsättning att programmet typiskt sett inte kan användas för annat ändamål än värdepappershantering. Eftersom avdraget bör stå i rimlig proportion till intäkterna, bör det dock inte överstiga en tredjedel av skattepliktiga intäkter av värdepappersförsäljningar under året. I RÅ 2000 ref. 3 (se ovan) medgavs avdrag för dataprogrammen SuperCharts och VP99.

En dator kan användas inom vitt skilda områden och det är numera vanligt att en sådan finns i hemmen för rent privata ändamål. Mot den bakgrunden kan det hävdas att den skattskyldige skulle ha haft en dator även om han inte hanterat värdepapper. Detta leder i sin tur till den presumtionen att det inte föreligger tillräckligt samband mellan kostnaden för datorn och intäkternas förvärvande. Avdrag bör därför inte medges.

Deklarationshjälp

Boutredningskostnader

Kostnad för upprättande av deklaration är inte avdragsgill.

Kostnader för bouppteckning och boutredning anses inte utgöra förvaltningskostnad eftersom de inte avser förvärv eller bibehållande av inkomst utan är hänförliga till förvärv av själva kapitalet. De kan däremot beaktas vid fastställande av arvsskatt.

24.4.2 Ränta

24.4.2.1 Vad hänförs till utgiftsränta?

Räntebegreppet

Med ränta avses kostnad för en kredit, dvs. det belopp låntagaren betalar till långivaren utöver kapitalbeloppet som ersättning för att han får låna pengar. Det saknar betydelse om ersättningen betecknats som ränta eller annat. Det innebär att även ersättning som beräknats efter index kan hänföras till ränta. (Se dock nedan om ränta på studielån).

Räntesatsen beslutas med ledning av marknadsräntan vid lånetidpunkten, säkerheten för lånet, samt lånets löptid.

Som ränta räknas också ersättning för att få disponera beviljad kredit som t.ex. byggnadskreditiv eller checkräkningskredit (RÅ 1970 Fi 6).

Alla ränteutgifter som inte dras av i inkomstslaget näringsverksamhet är i princip avdragsgilla i inkomstslaget kapital (avsnitt 23.2.1).

Ränta är alltid avdragsgill även om den inte är en omkostnad för intäkternas förvärvande (undantag gäller för begränsat skattskyldiga, se nedan under avsnitt 24.4.2.2).

Om en utgift inte är avdragsgill som ränta kan den vara avdragsgill på annan grund, t.ex. därför att den är att bedöma som en omkostnad för en intäkts förvärvande (prop. 1990/91:54 s. 309).

Ränta eller levnadskostnad?

Också ränta på lånat kapital som använts för att bestrida personliga levnadskostnader är avdragsgill.

I RÅ84 1:39 vägrade RR emellertid avdrag för ett belopp betecknat som ränta. Omständigheterna var att en person som hyrt båtplats lånat pengar med 15 % ränta från ett uthyraren närstående bolag. Sedan lånade han i sin tur ut pengarna till uthyraren utan ränta. RR anförde att konstruktionen med ett låneavtal mellan privatpersonen och bolaget uppenbarligen hade till syfte att privatpersonen ska kunna göra ränteavdrag vid sin taxering för att därigenom reducera det reella vederlaget för båtplatsen. Råntan fick med hänsyn härtill anses jämställd med hyra och var alltså att bedöma som en till levnadskostnad hänförlig utgift. Rätt till avdrag för räntan förelåg därför inte.

I RÅ 1979 Aa 67 ansåg RR i ett likartat fall att betalningen utgjorde en icke avdragsgill medlemsavgift i stället för en ränta.

Jämför även RÅ82 Aa 72 avseende leasing där lån skedde från ett utomstående finansieringsbolag men där motparten var så involverad att leasingavtal och kreditavtal sågs som delar av en och samma transaktion.

I andra fall, där upplåning skett från en utomstående person, har RR medgett avdrag för ränta på lånat belopp men beskattat mottagaren för ränta på utlånat belopp (avsnitt 24.3.2).

**Ränta eller
avdragskonstruk-
tion?**

I några rättsfall har RR ansett att en transaktion som betecknats som lån i själva verket inte varit något lån utan en transaktion avsedd att minska skatten.

I det överklagade förhandsbeskedet RÅ82 Aa 184 hade en person tagit upp ett lån mot en förskottsränta på ca 90 % av lånebeloppet. Transaktionen bedömdes som en skenrättshandling, varför avdrag inte kunde medges för hela räntan. Som skäl anfördes bl.a. att ett lån som inte tillgodoser ett kapitalbehov utan uppenbarligen endast syftar till att eliminera skatten på en reavinst inte är ett verkligt lån. Vissa speciella omständigheter förelåg i målet.

I RÅ 1987 ref. 78 hade en person tagit upp ett lån på 50 000 kr och i samband därmed betalat förskottsränta på 49 500 kr. Denna betalning ansågs inte utgöra ränta eller annan avdragsgill kostnad som avsågs i 39 § KL i dess lydelse före skattereformen 1990. Eftersom låntagaren under avtalstiden endast kunde disponera över en procent av det utbetalade (lånade) beloppet, dvs. 500 kr, kunde det som förskottsränta betecknade beloppet inte anses utgöra ersättning för kredit, utan var i själva verket betalning för att få tillgång till en handling, som kunde ligga till grund för ett avdragsyrkande.

I RÅ 1989 ref. 127 ansåg RR att ett egentligt lån inte förelåg utan att det som förskottsränta betecknade beloppet var en insats i en transaktion där ädelstenar tjänade som värdemätare för transaktionens utfall med vinst eller förlust för kunden. Att kunden senare kunde välja att lösa till sig ädelstenarna ändrade inte bedömningen.

**Benefika barnre-
verser
Ränta på studielån**

Beträffande benefika barnreverser, se avsnitt 24.3.1.

Den 1 januari 1989 trädde ett nytt studiemedelssystem i kraft. Den som uppbär studielån enligt detta system betalar en netto-ränta, vilken beräknas med hänsyn till avdragseffekten i skattesystemet och fastställs årligen. Sådan nettoränta är inte avdragsgill (9 kap. 7 § IL).

Ränta på privatfinansierad studieskuld är däremot avdragsgill.

Räntor på skattekonto	Finns överskott på skattekonto beräknas intäktsränta på beloppet medan underskott medför kostnadsränta. Intäktsräntan är skattefri och kostnadsräntan är inte avdragsgill (9 kap. 8 § IL).
Respitränta Anståndsränta	Respitränta och anståndsränta kunde påföras t.o.m. 1998 års taxering. De är inte avdragsgilla till den del de belöper på tid efter 1 januari 1993 (se SFS 1992:651).
Kvarskatteavgift	Vad som ovan sagts om respitränta och anståndsränta gäller även kvarskatteavgift som inte heller den är avdragsgill.
Ränta vid avbetalningsköp	Avdragsrätten för ränta vid avbetalningsköp är begränsad till vad som verkligen är ränta. I praxis har ställning tagits till denna fråga i plenumålet RÅ 1970 ref. 9, som avsåg ett överklagat förhandsbesked. Målet gällde ett avbetalningsköp där avtal hade träffats mellan parterna om att ränta skulle erläggas på den obetalda delen av köpeskillingen. RR fann att räntan var avdragsgill vid inkomsttaxeringen, även om den ingick i avbetalningspriset. Någon skillnad på fallande och rak ränta gjordes inte. Det som i avtalet hade rubricerats som avbetalningstillägg och expeditiionskostnader ansågs inte avdragsgillt som ränta.
Tomträttsavgäld	Innehas tomt med tomträtt får avdrag ske för den årliga tomträttsavgälden till kommunen (42 kap. 27 § IL).
Räntekompensation	Räntekompensation behandlas som ränta (42 kap. 8 § och 41 kap. 11 § IL). Avdrag för kompensation för upplupen men inte förfallen ränta vid förvärv av obligationer och andra skuldebrev får göras det beskattningsår då den ränta kompensationen avser förfaller till betalning. Har förvärvaren i sin tur överlåtit skuldebrevet tillsammans med rätten till ränta innan räntan förfallit till betalning är utgiven räntekompensation avdragsgill för det beskattningsår då denna överlåtelse skett. Samma regler ska gälla för räntekompensation då endast rätt till ränta förvärfvas. Mottagen räntekompensation behandlas som ränteintäkt för säljaren. (Övergångsbestämmelse, se avsnitt 24.3.2.2) Bestämmelserna om räntekompensation gäller även vid förvärv av andel i räntefond om räntan är särnoterad.
Förtida inlösen av lån	Om någon vill lösa ett lån före förfallodagen erläggs regelmässigt en viss avgift till kreditinstitutet som en direkt kompensation (ränteersättning) för uteblivna kommande ränteintäkter. Denna avgift jämförs med ränteutgift och är avdragsgill som sådan (42 kap. 7 § IL).
Förmånligt lån från arbetsgivare	Om en anställd har lånat pengar från sin arbetsgivare till en ränta som vid lånetillfället understeg marknadsräntan, ska han beskattas för denna förmån som intäkt av tjänst (avsnitt 18.6). Avdrag som för ränta medges för denna förmån (42 kap. 11 § IL).

Kapitalförluster på marknadsnoterade skuldebrev

En särskild bestämmelse gäller för kapitalförluster på marknadsnoterade svenska fordringsrätter utom premieobligationer.

Av 48 kap. 23 § IL framgår att kapitalförluster vid avyttring av marknadsnoterade skuldebrev i svenska kronor ska dras av i sin helhet.

Av 48 kap. 21 § IL framgår att också kapitalförluster vid avyttring av marknadsnoterade andelar i räntefonder ska dras av i sin helhet. Med räntefond avses en värdepappersfond som endast består av fordringar i svenska kronor.

Man behöver därför normalt inte skilja på vad som är ränta och vad som är kapitalvinst.

Pantlåneavgift

Sådan avgift för lån hos pantrörelse som beräknas efter viss procent av lånesumman för viss tid har ansetts avdragsgill såsom gäldränta (RÅ 1984 1:94).

Bankgaranti

I målet RÅ78 1:89 medgavs inte avdrag för avgift för bankgaranti. Garantin var säkerhet för en till staten utfärdad skuldförbindelse med anledning av att den skattskyldige hade fått anstånd med att betala arvsskatt.

Av RÅ84 1:37 framgår att bankgarantiavgift, som banker tar ut vid förmedling av lån, inte kan jämföras med ränta. Den kan heller inte betraktas som avdragsgill förvaltningskostnad vid beräkning av inkomst av kapital.

Bankgarantiavgift kan däremot var avdragsgill som en kostnad för intäkternas förvärvande (avsnitt 24.4.1).

S.k. räntegaranti

I RÅ 1997 ref. 63 har avdrag vägrats för s.k. räntegaranti. En person avsåg att vid viss framtida tidpunkt ta upp ett lån hos ett kreditinstitut för att förvärva en privatbostadsfastighet. För att minska riskexponeringen vad gällde räntebelastningen avsåg sökanden att med kreditinstitutet ingå ett avtal som gav honom rätt att viss angiven dag låna ett visst belopp till en viss garanterad ränta. För räntegarantin erlades en avgift. Sökande frågade om den berörda avgiften var avdragsgill som ränta, som omkostnad för intäkternas förvärvande eller på annat sätt. Skatterättsnämnden fann att avgiften för räntegarantin inte är avdragsgill som en utgiftsränta. Inte heller ansågs avgiften vara avdragsgill som en omkostnad för förvärv av intäkter av privatbostadsfastighet eller som en anskaffningskostnad vid beräkning av realisationsvinst vid avyttring av en sådan fastighet.

CAP-avtal I RÅ 1999 ref. 14 tog Regeringsrätten ställning till beskattning av CAP-avtal. Avtalet innebar att om en viss, bestämd ränta skulle överstiga en viss nivå skulle löpande betalningar erhållas vars storlek motsvarade ränteförändringen. Ett fristående avtal bedömdes som en option. Om garantin var kopplad till ett lån sågs premien för optionen som ränta och betalningarna som erhöles p.g.a. optionen som återbetalning av ränta.

Utgiftsräntor får dras av fullt ut mot övriga intäkter av kapital.

24.4.2.2 Vem får göra avdraget?

Som förutsättning för ränteavdrag gäller att man varit betalningsansvarig för skulden under den tid räntan avser och att man också erlagt räntan.

Ränta på egen skuld Den skattskyldige måste således ha varit personligen betalningsansvarig för lånet under den tid räntan avser, se t.ex. RÅ80 1:69 III och RÅ 1992 ref. 17.

Borgenslån Borgensman kan inte medges avdrag för erlagd ränta på borgenslånet, om räntan inte avser tid efter det att han övertagit betalningsansvaret för skulden.

Regressfordran Om borgensman erlagt ränta, har han möjlighet att få ut beloppet av gäldenären. Om gäldenären ersätter borgensmannen anses han ha betalat en regressfordran och inte en ränta (RÅ 1990 not. 382).

Betalning av ränta för makes räkning I RÅ80 1:69 I och II har RR medgett den make, som varit ensam betalningsansvarig för ett visst lån, avdrag för därpå belöpande ränta, trots att den andre maken bevisligen hade inbetalat räntan. RR ansåg att mannen, genom att betala hustruns räntor, hade ställt motsvarande medel till hennes förfogande. Han ansågs sålunda ha betalat räntorna för hennes räkning.

Sambor Avdrag har medgetts skattskyldig under inkomst av kapital för ränta på lån i fastighet som ägdes av sammanboende. Den skattskyldige hade emellertid i detta fall genom en särskild förbindelse gentemot långivaren iklätt sig personligt betalningsansvar för lånet vid sidan om och solidariskt med sin sambo (RÅ83 1:68).

Fysisk person har generell avdragsrätt för ränteutgifter om han varit bosatt i Sverige under beskattningsåret (42 kap. 1 §, 2 st. IL). Om han är begränsat skattskyldig medges avdrag för ränta som kan ses som en omkostnad för intäkternas förvärvande (se Handledning i internationell beskattning).

24.4.3 Övriga kostnader

Från intäkt av kapital får avdrag göras, förutom för kapitalförlust, även för utgiftsräntor och förvaltningskostnader samt för omkostnader för intäkternas förvärvande (42 kap. 1 §, 2 st. IL).

Därutöver får avdrag ske för vissa i lagtext särskilt angivna kostnader, för slutligt underskott i nedlagd förvärvskälla i näringsverksamhet och i vissa fall för pensionsförsäkringspremie (41 kap. 3 § IL).

Slutligt underskott i förvärvskälla

Avslutas verksamheten i en verksamhet i inkomstslaget näringsverksamhet och föreligger ett underskott vid taxeringen för sista året, får avdrag för underskottet ske såsom för reaförlust i inkomstslaget kapital året därefter eller något av de följande två åren (42 kap. 34 § IL). En verksamhet anses inte ha upphört så länge någon tillgång eller skuld finns kvar.

Rätt till avdrag för underskott föreligger inte om det rör sig om självständig näringsverksamhet i utlandet, se Handledning i internationell beskattning.

Rätt till avdrag för underskott i verksamheten föreligger inte heller när verksamheten avslutas genom att en delägare i ett handelsbolag säljer sin andel i bolaget. Däremot får eventuell kapitalförlust på andelen i handelsbolaget dras av till 70 %.

Pensionsförsäkringspremie

Avdrag får i vissa dispensfall ske för pensionsförsäkringspremie och inbetalning på pensionssparkonto i inkomstslaget kapital (59 kap. 15 § IL). Detta gäller i de fall en skattskyldig som har avyttrat aktier i fåmansföretag eller andelar i ett fåmanshandelsbolag genom dispens av Skatteverket fått lägga den till försäljningen hänförliga kapitalvinsten till grund för beräkning av P-försäkringsavgift. Pensionsförsäkringspremien kan i sådant fall få dras av från den del av vinsten som beskattas i kapital.

Vid försäljning av fåmansföretag ska premien i första hand dras av som allmänt avdrag och i andra hand i inkomstslaget kapital. Vid försäljning av andel i fåmanshandelsbolag ska avdraget göras i sin helhet i inkomstslaget kapital.

I de fall verksamheten bedrivits i form av enskild näringsverksamhet kan inkomst av kapital uppkomma vid nedläggning av näringsverksamheten om en näringsfastighet säljs. I sådana fall ska underskott i näringsverksamheten dras av från vinsten på fastigheten enligt reglerna i 45 kap. 32 § IL. Avdrag för pensionsförsäkringspremie görs i sådana fall i inkomst av näringsverksamhet och ingår i underskottet.

**Andra
omkostnader
för intäkternas
förvärvande**

Övriga förutsättningar för avdrag måste naturligtvis vara uppfyllda.

Avdrag får också göras för andra omkostnader för intäkternas förvärvande. Om en kostnad således inte är att betrakta som ränta kan den vara avdragsgill ändå därför att den utgör en sådan omkostnad.

Kostnaden måste emellertid ha en viss anknytning till en intäkt.

I RÅ82 1:10 ansågs ett skadestånd, som köparen av en fastighet utgett då han inte kunnat fullfölja ett fastighetsköp, inte som en avdragsgill omkostnad vare sig i inkomstslaget tillfällig förvärvsverksamhet eller i något annat inkomstslag. Någon intäkt att knyta kostnaden till förelåg nämligen inte. I RSV/FB Dt 1985:34 hade den skattskyldige däremot i sin tur erhållit ett skadestånd av en annan person p.g.a. samma skäl som ledde till hans egen skadeståndsskyldighet. Avdrag för det utgivna skadeståndet medgavs.

**Ej avdrag för lott-
sedlar**

Avdrag medges inte för kostnader för inköp av lottsedlar eller för andra liknande insatser i lotterier (42 kap. 25 §, 2 st. IL). Avdrag medges inte heller för insatser på totalisator (RÅ 1986 ref. 87, se avsnitt 24.3.3 vid kantribriken "Lotterivinster").

24.5 Skattskyldighetens inträde

**Löpande
kapitalavkastning**

I fråga om den löpande kapitalavkastningen tillämpas kontantprincipen (41 kap. 8-9 §§ IL). Den innebär att skattskyldigheten inträder i fråga om intäkter när avkastningen kan disponeras och avdragsrätt uppkommer när utgifter betalas eller när man på annat sätt har kostnaden. Ränta på bankräkning som tillgodoräknas per den 31 december anses som tillgänglig samma dag. Ränta på fordringsbevis som enligt villkoren ska betalas viss dag, bör normalt anses tillgänglig denna dag, även om utbetalningsavi kommer senare.

Har en borgenär i stället för att lyfta förfallen ränta, efter det att räntan var tillgänglig för lyftning, träffat en överenskommelse med gäldenären om att räntan ska läggas till kapitalet, måste han anses ha förfogat över räntan. Räntan ska då tas upp till beskattning.

**Årsskiftes-
betalningar**

I princip föreligger en strikt kontantprincip, vilket innebär att intäkter respektive betalningar ska hänföras till det år då de kan disponeras respektive verkligen erlagts (se även nedan om förskottsränta).

Kapitalvinster

Skattskyldigheten för kapitalvinst respektive avdragsrätt för kapitalförlust inträder redan vid avyttringstidpunkten. Detta innebär

ett avsteg från kontantprincipen och betalningstidpunkten saknar således betydelse (se dock vad gäller för tilläggsköpeskillning och förluster som inte är definitiva under p. 26.2.2). Anstånd med inbetalande av skatten kan i vissa fall medges (avsnitt 26.2).

Utgiftsränta

Utgiftsränta ska som huvudregel dras av det år den betalas eller man på annat sätt har kostanden (41 kap. 9 § 1 st. IL).

Numera ska banker och andra kreditinstitut lämna uppgift om låntagares ränteutgift. Om räntan betalats alldeles före årsskiftet, kan den ha bokförts hos kreditinstitutet någon av de första dagarna in på det nya året. Oavsett detta är det alltid betalningstidpunkten som är avgörande för avdragsrätten.

Om räntan i stället för att betalas läggs till skulden anses den inte betald och avdrag medges inte. Detta gäller oavsett om skuldebrev lämnats på beloppet eller inte (se RÅ 1948 ref. 1 ränta, RÅ 1948 ref. 50 växel, RÅ 1956 Fi 1717 lön, RÅ 1957 Fi 901 ränta, SN 1965 s. 249 ränta, SN 1967 s. 334 = RÅ 1967 Fi 214 ränta).

Om emellertid ett nytt lån upptagits och det nya lånet delvis använts för att betala räntan kan avdrag medges (RÅ 1969 ref. 39).

Frågan om nytt lån upptagits eller om räntan får anses ha lagts till skulden är ofta en bevisfråga där omständigheterna i det enskilda fallet blir avgörande (se t.ex. RÅ 1974 A 1321 och RÅ 1975 Aa 502).

Allmänt sett gäller att om ränta lagts till skulden enligt det ursprungliga skuldebrevet anses nytt lån inte föreligga. Har man däremot skrivit om avtalet eller skrivit ett nytt avtal och räntan lagts till skulden i enlighet med det nya avtalet, anses räntan betald. Normalt ska avtalet vara skriftligt för att kunna stödja ett påstående om att ränta betalats (se RÅ 1953 ref. 51 och RÅ 1956 Fi 2023).

Om däremot lånet avser ett annat belopp än räntebeloppet, större eller mindre, framstår det som mest naturligt att utgå ifrån att ett nytt lån tagits.

Vid byggnadskreditiv har avdrag för ränta som påförts kreditivet medgivits i två fall. I RÅ 1970 ref. 18 var i byggnadskreditivkontraktet bestämt att kreditgivaren ägde påföra ränta på kreditivet. RR ansåg att innebörden av bestämmelsen var att kredittagaren lyft medel på kreditivet och betalat ränta. Byggnadskreditivbeloppet sågs som disponibelt för låntagaren att betala ränta med om han så önskade, som ett separat lån som beviljats tidigare och som var skilt från räntebeloppet.

	I RÅ 1970 Fi 6 hade byggnadskreditivet avlyfts genom andra lån under beskattningsåret och räntan fick därmed anses kontant erlagd.
Förskottsränta	Har utgiftsränta erlagts i förskott medges inte avdrag för den del av räntan som belöper på tid efter den 31 januari året efter beskattningsåret. Denna del av räntan fördelas i stället lika över de år på vilka räntan belöper (41 kap. 9 § 2 st. IL).
Bankräntor o.d.	Bankräntor o.d., som tillgodoförs insättaren per den 31 december, anses som tillgänglig för lyftning denna dag (41 kap. 8 §, 1 st. IL).
Obligationsränta	Obligationsränta hänförs till den dag när räntekupong förfaller till betalning eller räntan kan disponeras. På samma sätt beskattas ränta på riksobligationer, kapitalmarknadsreverser, konvertibla skuldebrev, vinstandelsbevis m.fl. lån med kontinuerliga räntebetalningar.
Diskonteringspapper	Vid köp av bankcertifikat, statsskuldväxlar och andra diskonteringspapper erhålls inte kontinuerliga räntebetalningar. I stället köper man skuldebrevet till ett pris som understiger det nominella beloppet. På lånets slutdag betalas det nominella beloppet. Mellanskillnaden utgör ränta. Rätt beskattningsår för räntan är det år då värdepapperet löses in eller vid försäljning dessförinnan, det år då avyttringen skett.
Räntekompensation	Vid överlåtelse av räntebärande skuldebrev lämnas - förutom köpeskillingen - även ersättning för upplupen men inte förfallen ränta (81 § KöpL). Sådan ersättning kallas räntekompensation och ska behandlas som ränteintäkt respektive ränteutgift (42 kap. 8 § IL). Avdrag för lämnad räntekompensation får göras det beskattningsår då räntan enligt skuldebrevet förfaller till betalning (41 kap. 11 § IL). Har förvärvaren i sin tur, innan räntan förfallit till betalning, avyttrat skuldebrevet tillsammans med rätten till ränta är dock utgiven räntekompensation avdragsgill redan det beskattningsår under vilket det avtalade vederlaget ska tas upp till beskattning. Dessa bestämmelser tillämpas på motsvarande sätt på räntekompensation vid förvärv av andel i räntefond. Har räntekompensation erlagts under åren 1991-1993 inräknas den i skuldebrevets anskaffningsvärde (p. 10 av övergångsbestämmelserna till SFS 1993:1543).
Tidpunkt för utdelning	Tidpunkten för beslut om utdelning (bolagsstämma e.dyl.) är avgörande för vem som är skattskyldig för densamma. Skattskyldighet för utdelning inträder när utdelningen kan disponeras. I kupongbolag är detta den första dag då kupongen kan lösas in. I avstämningsbolag är den berättigad till utdelning som på av-

stämningsdagen var införd som aktieinnehavare i aktieboken eller motsvarande. Utdelningen kan emellertid av naturliga skäl inte utbetalas före avstämningsdagen utan kommer i allmänhet mottagarna tillhanda först några dagar efter nämnda dag. Först då ska beskattning ske.

När egendom, t.ex. värdepapper, utdelas, får utdelningen anses tillgänglig för lyftning den dag egendomen kommer aktieägarna tillhanda eller, såsom hos VPC, blir registrerad som innehavare.

När utdelningsbeskattning sker p.g.a. att aktieägarna fått ett bindande erbjudande om att köpa egendom från bolaget till underpris, anses beskattningstidpunkten vara den dag aktieägarna utnyttjar sin rätt. Om inköpsrätten i stället säljs, är det den dag försäljningslikvid erhålls som utlöser utdelningsbeskattning.

**Spärrade medel
i utlandet**

Avkastning på tillgångar som är placerade i utlandet är på grund av utländsk valutalagstiftning ofta spärrade på så sätt att medlen inte får föras ut från den främmande staten. I RÅ 1989 ref. 2 anförde RR följande

”Föreskrifterna om rätt beskattningsår bör förstås så att i fall som det förevarande, när en person som är bosatt i Sverige och skattskyldig här för inkomst i utlandet under ett beskattningsår inte kunnat disponera över inkomsten här på grund av lagstiftningen i det land där inkomstkällan finns samt när det heller inte framkommer vare sig att den skattskyldige har varit i det land där inkomstkällan finns eller att han eller hon verkligen har disponerat över inkomsten, densamma inte ska anses ha åtnjutits under beskattningsåret.”

Om utdelning eller ränta erhållits i en icke konvertibel valuta är situationen likartad.

Utländsk utdelning

Värdet av utdelning på utländska aktier beräknas med ledning av valutakursen den dag utdelningen blir tillgänglig för lyftning. Denna tidpunkt sammanfaller ofta med den dag beloppet krediteras aktieinnehavarens konto.